

Jenna Holopainen

OPAS JAPANIN KULTTUURISTA MATKAILUTYÖNTEKIJÖILLE

Matkailun koulutusohjelma

2017

OPAS JAPANIN KULTTUURISTA MATKAILUTYÖNTEKIJÖILLE

Holopainen, Jenna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma
Huhtikuu 2017
Sivumäärä: 46
Liitteitä: 1

Asiasanat: kulttuuri, Japani, opas

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda kulttuuriopas japanilaisesta kulttuurista matkailuoppaille sekä muille matkailualan työntekijöille, jotka ovat tekemisissä japanilaisten matkailijoiden sekä kollegoiden kanssa. Oppaan tarkoituksena oli tutustuttaa matkailualan ammattilaisia vieraaseen kulttuuriin ja saada lisää ihmisiä kiinnostumaan japanilaisesta kulttuurista. Työn toimeksiantajana toimi Naantalin Matkailu Oy, kuitenkin työn tavoitteena oli silti toimia yleispätevänä oppaana.

Kirjallinen opas luotiin teorian tiedon pohjalta, sekä Japanissa opiskelijavaihdossa opimani tiedon perusteella. Opinnäytetyön teoriaosuus kerättiin erilaisista aiheeseen liittyvistä kirjallisista lähteistä. Teoriaosuudessa tarkastellaan kulttuuria käsitteenä, kuin myöskin Japania maana sekä maan kulttuuria. Teoriaosuudessa pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti erilaisia merkittäviä tapahtumia sekä asioita, jotka ovat aikojen saatossa muovanneet japanilaista kulttuuria. Mahdollisimman tarkka kuvaus auttoi syventämään opasta ja siitä saatavaa hyötyä.

Itse opas tehtiin muotoon, jossa sitä on mahdollista käyttää sekä sähköisesti, että tulostettuna versiona. Opinnäytetyöraportissa kerrotaan oppaan valmistusprosessista ja opas löytyy liitettynä raporttiin. Opas luotiin yksinkertaiseksi, informatiiviseksi ja mielenkiintoa herättäväksi.

GUIDE OF JAPANESE CULTURE FOR PEOPLE WORKING IN TOURISM INDUSTRY

Holopainen, Jenna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Tourism

April 2017

Number of pages: 46

Appendices: 1

Keywords: culture, Japan, guide

The purpose of this thesis was to create a culture guide about Japanese culture for tourist guides and other people working in the tourism and hospitality industry who are working with Japanese tourists and colleagues. The purpose of the guide was to introduce Japanese culture to the professionals of tourism and hospitality industry, and raise interest in Japanese culture. The thesis was made for Naantalin Matkailu Ltd, however, its purpose was to work as a generic guide for everybody in the tourism industry.

Written guide about the culture was created by basing it in theory and knowledge gained from living as an exchange student in Japan. Theory of the thesis was gathered from various written literature based on the subject. In theory part the concept of culture was viewed Japan as a country, and Japanese culture was being closely viewed. At the theory part it was important to examine many meaningful events and facts about how and why Japanese culture has been shaped like it has in time. This description was important to help deepen the guide and maximizing the benefit of the finished product, the guide of Japanese culture.

The guide was made in a form that it's possible to use it in online or as a printed version. In the thesis report was included the whole guide as an attachment, and the making process of the guide. The guide was created to be simple, informative and to raise interest for the subject.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	6
2.1	Tavoitteet	6
2.2	Tutkimustehtävä.....	6
3	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	7
4	NAANTALIN MATKAILU OY	9
5	MITÄ ON KULTTUURI?	10
5.1	Suomen ja Japanin väliset kulttuurierot.....	13
5.2	Kulttuuriryhmät.....	16
6	JAPANIN KULTTUURI JA SEN SYNTY	18
6.1	Japanin historia ja sen aikakaudet.....	18
6.1.1	Keisariuden ja samuraiden synty	19
6.1.2	Eristäytyminen ja daimioiden aika	20
6.1.3	Edo-kausi	20
6.1.4	1700- ja 1900-luku	21
6.1.5	Maailemansodista nykypäivään	22
6.2	Uskonnot.....	24
6.3	Koulutusjärjestelmä	27
6.4	Yhteiskunta	29
6.4.1	Yhteiskunnan ulkopuolella.....	32
6.4.2	Tapakulttuuri	34
6.5	Populaarikulttuuri	35
7	KULTTUURIOPPAAN KOOSTAMINEN.....	39
8	YHTEENVETO	40
9	LUOTETTAVUUSTARKASTELU	40
10	POHDINTA.....	42
	LÄHTEET.....	44
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on luoda opas matkailuoppaille, jotka työskentelevät ja ovat tekemisissä paljon japanilaisten matkailijoiden kanssa Suomessa. Oppaan tarkoituksena on tutustuttaa heidät japanilaiseen kulttuuriin, sekä antaa tarkempaa tietoa japanilaisista sekä heidän tavoistansa. Opinnäytetyö on tyyliltään toiminnallinen eikä se sisällä konkreettista tutkimusta, sillä tässä työssä tarkoituksena on luoda kulttuuriopas, joka opettaa erilaisia asioita japanilaisesta kulttuurista. Tutkiminen tässä työssä on siis pääsääntöisesti teoreettista. Kulttuuriopas auttaa matkailuoppaita ja alan muita työntekijöitä, jotka ovat japanilaisten kanssa tekemisissä, heidän työssään ja helpottaa yhteistä kanssakäymistä. Oppaan tarkoituksena on myös poistaa ennakkoluuloja japanilaisia kohtaan, sekä helpottaa suomalaisia ymmärtämään paremmin heidän rikasta ja erilaista kulttuuriaan.

Japani maana sekä sen kulttuuri ovat olleet pienestä lapsesta saakka lähellä sydäntäni. Kiinnostukseni maata kohtaan alkoi populaarikulttuurista, tarkoittaen musiikkia, televisiota sekä sarjakuvia. Kiinnostus nousi niin suureksi, että jo teini-ikäisenä yksi suurimmista haaveistani oli oppia puhumaan Japanin kieltä, sillä mielestäni se on yksi kauneimmista ja mielenkiintoisimmista kielistä. En lähtenyt nuorempana koskaan lomalle Japaniin, sillä halusin aina kokea enemmän; viikon tai kahden loma Tokiossa ei riittäisi minulle. Halusin jo lukioikäisenä Japaniin opiskelijavaihtoon, mutta omassa koulussani se ei ollut mahdollista. Yksi syy siihen, että hain Poriin matkailualalle, olikin se, että tiesin että Satakunnan ammattikorkeakoulusta voi päästä Japaniin opiskelijavaihtoon. Lisäksi matkailuala tuntui minulle oikealta vaihtoehdolta. Opiskelun aloituspäivästä asti työskentelin päämääränäni päästä Japaniin opiskelijavaihtoon, ja syksyllä 2015 tuo unelma viimein toteutui ja vietin 4 kuukautta opiskellen Osakan yliopistossa. Sain elää japanilaista elämää ja tutustua kunnolla kaikkeen mielenkiintoiseen ja uusiinkin asioihin joita Japanilla on tarjota. Kiinnostuin siellä ollessani jopa Japanin historiasta. Palattuani tuntui täysin luonnolliselta, ja oikeastaan mahdottomalta olla kirjoittamatta opinnäytetyötäni Japanista tai johonkin siihen liittyvästä. Tämä aihe kuin sulkee ympyrän opiskelujeni suhteen.

Aihe on itselleni todella mielenkiintoinen, ja se tulee olemaan hyödyllinen monelle matkailualan työntekijälle Naantalissa. Työn toimeksiantajana on Naantalin Matkailu Oy. Naantali, joka on myös oma kotikaupunkini, on todella suosittu kesämatkailukohde Suomessa. Se on myös suuressa suosiossa japanilaisten matkailijoiden keskuudessa, joten opas tulee olemaan hyödyllinen lisä Naantalin matkailun työntekijöille heidän työskennellessä läheisessä kosketuksessa japanilaisen kulttuurin kanssa.

2 TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

2.1 Tavoitteet

Tavoitteena tässä työssä on luoda kulttuuriopas Naantalin matkailun matkailuoppaille ja muille työntekijöille, jotka ovat tekemisissä japanilaisten matkailijoiden sekä kollegoiden kanssa. Oppaan tarkoituksena on tutustuttaa ihmisiä vieraaseen kulttuuriin ja saada lisää ihmisiä kiinnostumaan japanilaisesta kulttuurista. Japanilaisten kanssa voi olla hankalaa työskennellä, jos ei ymmärrä tai ole edes tietoinen heidän kulttuuritaustoistaan tai ajatusmaailmastaan, joten opas tulee helpottamaan matkailualan työntekijöiden työtä. Vaikka työn toimeksiantajana on Naantalin matkailu, oppaan tulisi olla yleispätevä ja pystyä auttamaan kaikkia matkailualalla työskenteleviä heidän kysymyksissään japanilaisista sekä heidän kulttuuristaan. Tämän työn tavoitteena on olla toiminnallinen opas, joka rakennetaan teoreettiselle pohjalle.

2.2 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyössä tutkimustehtävänä on selvittää teorian avulla, mitä kulttuuri tarkoittaa sekä mitä kaikkea japanilainen kulttuuri pitää sisällään, miksi ja miten se on muovautunut aikojen saatossa ja millaista se on nykypäivänä. Lähdeaineisto koostuu alan asiantuntijoiden teoksista, sekä omista kokemuksistani Japanissa asuessani. Teorian

pohjalta saadun tiedon perusteella luodaan opas, jossa tutkittuja asioita kerrotaan tiiviimmin, ja keskitytään enemmän matkailuoppaille sekä alan muille työntekijöille merkittävämpään informaatioon.

3 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tavoitella erilaisia toiminnallisia asioita. Tällaisia asioita voivat olla käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen tai toiminnan järjestäminen. Toiminnalliset asiat voivat olla alasta riippuen esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattua ohjeistusta tai opastusta, tai jonkun tapahtuman järjestäminen. Toiminnallisen työn tekemisessä on tärkeää, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi. Opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen ja tutkimuksellisella otteella toteutettu, jotta tavoitteet opiskelijan valmiuksista toimia oman alansa asiantuntijatehtävissä toteutuisivat. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10.)

Toiminnallinen opinnäytetyö aloitetaan aiheen ideoinnilla. On tärkeää pohdita, millaiset asiat kiinnostavat alassa ja löytää aihe, joka on motivoiva. Työn tarkoituksena on, että kirjoittaja kokee pystyvänsä syventämään omaa tietämystään aiheesta. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy näyttämään ja hyödyntämään parhaimmat osaamisalueensa alansa jollakin osa-alueella. Aiheanalyysin jälkeen luodaan toimintasuunnitelma, joka on tärkeä sen vuoksi, että idean ja tavoitteiden tulee olla tiedostettuja, harkittuja ja perusteltuja. Alussa selvitetään, mitä muita mahdollisesti vastaavanlaisia töitä alalta löytyy, ja millaisin keinoin oman idean tavoitteet ovat saavutettavissa. Toimintasuunnitelmassa suunnitellaan aikataulu opinnäytetyölle, sekä hahmotelma tulevan raportin rakenteesta. (Vilka ym. 2003, 23-27.)

Kohderyhmä ja sen rajausta päätetään jo aihetta ideoidessa ja sen rajaaminen on tärkeää, sillä toiminnallinen opinnäytetyö tehdään aina jollekin tai jonkun käytettäväksi. Tavoitteena työssä on ihmisten osallistuminen toimintaan tai toiminnan selkeyttäminen

oppaan avulla. On tärkeää miettiä, mikä on ongelmana, ja ketä tämä ongelma mahdollisesti koskee. Tietoperusta ja teoreettinen viitekehys osoittavat, että opiskelija on kykenevä yhdistämään ammatillisen teoreettisen tiedon ammatilliseen käytäntöön ja kykenee pohtimaan alan teorioiden sekä niistä mahdollisesti nousevien käsitteiden avulla oman alansa ammattikulttuuria. (Vilka ym. 2003, 38-43.)

Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, ja siksi raportoinnissa on käsiteltävä konkreettisen tuotoksen saavuttamiseksi käytettyjä keinoja. Viestinnän ja visuaalisten keinojen avulla saadaan luotua kokonaisilme, josta voidaan tunnistaa työlle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Toteutustavan valinnassa kannattaa miettiä, mikä muoto palvelee parhaiten työn kohderyhmää. Tavoitteena on, että tuote erottuu joukosta edukseen, ja että se olisi yksilöllinen. Ohjeistusten ja oppaiden kohdalla lähdekritiikki on erityisen tärkeää. On pohdittava, miten lähteiden tiedot ollaan alun perin saatu, ja käyttämien tietojen oikeellisuus ja luotettavuus tulee varmistaa. (Vilka ym. 2003, 51-53.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksellinen selvitys kuuluu tuotteen toteutustapaan. Kuitenkaan tutkimuksellisia menetelmiä ei ole pakko käyttää toiminnallisissa opinnäytetyöissä, sillä aineiston ja tiedon kerääminen saattaa kasvattaa työn laajuutta niin, että se ei olisi enää kohtuullinen. Lopullinen opinnäytetyön toteutustapa onkin perusteltu kompromissi resurssien, toimeksiantajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden sekä oppilaitoksen laatimien vaatimuksien välillä. (Vilka ym. 2003, 56-57.)

Toiminnallisen opinnäytetyön raportti on teksti, josta selviää, mitä työssä on tehty, miksi ja miten on tehty, millainen työprosessi on ollut sekä millaisiin tuloksiin ollaan päästy. Tuotos on usein myös kirjallinen. Yleisiä piirteitä raportoinnissa ovat lähteiden käyttö ja merkintä, tietoperustasta nousevat tarkkarajaiset käsitteet, argumentointi, ratkaisujen perusteleminen, tiedon varmuuden varmentaminen, tekstin asiatyylisyys sekä sanavalintojen täsmällisyys kuten myös aikamuotojen käyttö. Opinnäytetyöraportti on julkinen asiakirja, joka osoittaa laatijansa kypsyyttä ja hyödyttää toisia tutkimuksen tekijöitä uusilla ideoilla sekä näkökulmilla. Aineisto kerätään ja käsitellään, sitä täydennetään, tarkistetaan, karsitaan ja järjestetään uudelleen. Lopuksi se hiotaan ja viimeistellään. (Vilka ym. 2003, 65-68.)

Raportointi on vain yksi osa työprosessin dokumentointia ja siitä ilmenee vain tutkimuksellisuus. Olennainen osa on tuotos. Raportointi ja koko opinnäytetyöprosessin lopuksi pohditaan koko prosessia, sitä mitä on tehty ja arvioidaan työstä saatuja tuloksia. Olennaista on myös arvioida omaa onnistumistaan. (Vilkkä ym. 2003, 83-96.)

4 NAANTALIN MATKAILU OY

Naantali matkailu Oy on Naantalissa sijaitseva matkailualan yritys. Sen omistaa 98 prosenttisesti Naantalin kaupunki, ja loput osakkeista kuuluvat pienemmille yrityksille sekä yhteisöille. Kokonaisliikevaihto yhtiöllä on noin 1,5 miljoonaa euroa, kun taas Naantalin matkailutulo vuonna 2015 oli noin 39 miljoonaa euroa. Yrityksessä työskentelee ympärivuotisesti 4 henkilöä ja kesäisin 8. Yritys hallinnoi myös Naantalin Camping aluetta ja sen palveluita. Naantalin kaupunki ostaa vuosittain yritykseltä matkailuneuvontapalveluita. Näiden palveluiden tuottamisen lisäksi Naantalin Matkailu Oy keskittyy ryhmä- ja kokousmyyntiin sekä Naantalin markkinointiin. Yritys koordinoi alueen muut yritykset yhteiseen tekemiseen esimerkiksi markkinoinnin, koulutuksen sekä messunäkyvyyden järjestämisessä. Lisäksi yritys toimii läheisessä yhteistyössä muiden alueiden matkailutoimistojen kanssa. Markkinoinnissa tärkeimmät välineet ovat Naantalin kotisivut, esitteet, messut, julkaisut, ryhmämyyntitapahtumat, sekä toimittaja- ja matkanjärjestäjävierailut. (Rautiainen sähköposti 24.11.2016.)

Naantalin Matkailu Oy on perustettu vuonna 1998. Ennen yrityksen syntyä, Naantalissa matkailumarkkinointia ja kehitystyötä hoiti matkailulautakunta, joka lakkautettiin ja sen tilalle päätettiin perustaa erillinen osakeyhtiö. Yritystä oli perustamassa Naantalin kaupunki sekä silloiset tärkeimmät yhteistyökumppanit ja yritykset, esimerkiksi Naantalin Kylpylä. Yrityksen alkutaipaleilla keskityttiin pääasiassa tuottamaan matkailuneuvontapalveluita matkailijoille ja muutamiin opastettuihin kierroksiin Kultarannan puutarhassa ja vanhassa kaupungissa. Nykypäivänä yrityksen ensisijainen tehtävä on aktiivinen markkinointi sekä myynti. Matkailuneuvontapalveluita tuotetaan edelleen, mutta pääpaino on omien pakettien sekä ryhmien myynnissä. Naantalin Mat-

kailu Oy toimii normaalin osakeyhtiön tavoin ja omalla myynnillään kattaa liiketoimintansa kulut. Pääpaino on ryhmämyynissä sekä räätälöityjen pakettien tuottamisessa sekä yksittäisille ryhmille, että vakiokierrosten muodossa sesonkiaikoina. Naantalin Matkailu Oy:n toinen tärkeä rooli on myynnin lisäksi matkailun kehittäminen. Siihen kuuluu uusien markkinointikeinojen löytäminen, uusien kohderyhmien etsiminen, yhteisten kampanjoiden suunnittelu muiden yritysten kanssa, brändin ja imagon ylläpitäminen sekä kehittäminen. (Rautiainen sähköposti 30.03.2017.)

Naantalin Matkailu Oy:n toimitusjohtaja Tarja Rautiainen on itse aloittanut työskentelyn yrityksessä vuonna 2008 toimitusjohtajana. Ennen työskentelyä Naantalin matkailussa, Rautiaisella oli takanaan jo 30 vuoden kokemus matkailualalta, joka koostui monista eri työtehtävistä. Hän on työskennellyt uransa aikana matkatoimistoissa, hotellien vastaanotoissa, Silja Linen myynissä sekä Matkatoimisto Areal aluepäällikkönä ennen siirtymistään Naantalin Matkailuun. Naantali on aina ollut Rautiaisen suosikkikohteiden parissa. Palveluiden myyminen on todella antoisaa Rautiaiselle, ja asiakkaan kiinnostuksen herättäminen mielenkiintoista. Rautiaisen mukaan asiakaslupauksen antaminen, ja varsinkin niiden täyttäminen luvutulla tavalla on kiinnostavaa. Myös se, miten asiakas ymmärtää mainonnan, esimerkiksi onko lupauksia annettu liikaa tai liian vähän, on Rautiaisen mukaan kiehtovaa. Koska Naantalin matkailulla ei ole omia tuotteita, vaan he välittävät muiden tuottamia palveluita, on luottamuksen yrittäjään oltava sataprosenttista, jotta yhteistä asiakasta pystytään palvelemaan luvutulla tavalla. (Rautiainen sähköposti 30.03.2017.)

5 MITÄ ON KULTTUURI?

Maailma on täynnä erilaisia ihmisiä sekä kansoja, jotka ajattelevat, käyttäytyvät sekä tuntevat eritavoin. On olemassa kuitenkin vain yksi maapallo, jolla nämä kaikki kansat elävät vieretysten toistensa kanssa. Sulassa sovussa eläminen ei näiden ihmisten välillä aina onnistu, ja joskus heidän tarvitsee jopa yhdistää voimansa selviytyäkseen ongelmilta, jotka uhkaavat samaan aikaan koko ihmiskuntaa. Terrorismi, ilmastonmuutos

sekä köyhyys ovat globaaleja ongelmia, joiden ratkaisuun tarvitaan monien eri kansojen yhteistyötä. Jokainen kansa tarvitsee myös johtajan, joka saa tukea kansalaisiltaan ja osaa tehdä oikeita päätöksiä näiden ongelmien ratkaisuun. Tällaisten päätösten sekä ajattelutavan ymmärtäminen on erityisen tärkeää, varsinkin jos kyseessä on koko ihmiskuntaan vaikuttavia tekijöitä. (Hofstede & Hofstede & Minkov 2010, 4.)

Kansojen omaa tapaa ajatella, tuntea ja käyttäytyä kutsutaan kulttuuriksi. Eri kulttuurin jäsenet jakavat kaikki saman peruskonseptin syntyessään maailmaan, mutta he oppivat näkemään asiat eri näkökulmista sekä perspektiiveistä kasvaessaan oman kulttuurinsa sisällä. Eri kulttuurien eroavaisuudet saattavat olla todella isoja, ja joidenkin kulttuurien jäsenten käytös voi olla suuressa ristiriidassa toisen kulttuurin jäsenten ajatusmaailman ja arvojen kanssa. Tieto kulttuurien eroavaisuuksista auttaa minimalisoimaan epämieluisat kohtaamiset sekä kulttuurishokin, sekä ne antavat myös sisäpiirin näkemystä etukäteen uuden kulttuurin sisälle. Tieto kulttuureista auttaa myös toimimaan paremmin eri kansallisuuksien kanssa. (Lewis 2000, 2.)

Jokainen ihminen kantaa sisällään ajattelun, tuntemisen sekä potentiaalisen käyttäytymisen mallia, joka on opittu henkilön elämän aikana. Suurin osa siitä opitaan lapsuudessa, jolloin ihminen on herkimmillään oppimiselle. Heti kun tällainen malli on syntynyt, ihmisen täytyy pystyä unohtamaan vanha malli oppiakseen uutta. Tämä on kuitenkin hankalampaa kuin uuden oppiminen, ja tästä syystä oma kulttuuri ja siihen kuuluvat ajattelumallit ja tavat, jotka ovat ensin opittuja, ovat jokaiselle ihmiselle loogisempia kuin muiden kulttuurien ajatusmaailmat. Ihmiset ovat tottuneet ja sisäistäneet oman kulttuurinsa, joten kaikki sen ulkopuolella oleva on helppo tuomita ja pitää vääränä. Juuret oman kulttuurinsa oppimiseen löytyvät ihmisen sosiaalisesta ympäristöstä, missä ihminen on kasvatettu, sekä hänen elämäkokemuksistansa. Tästä syystä kulttuuri tarkoittaaakin kaikkea ajattelun, tuntemisen ja käytöksen malleja, joita syntyy kulttuurin vaikuttaessa ihmisen mieleen. (Hofstede ym. 2010, 4-5.)

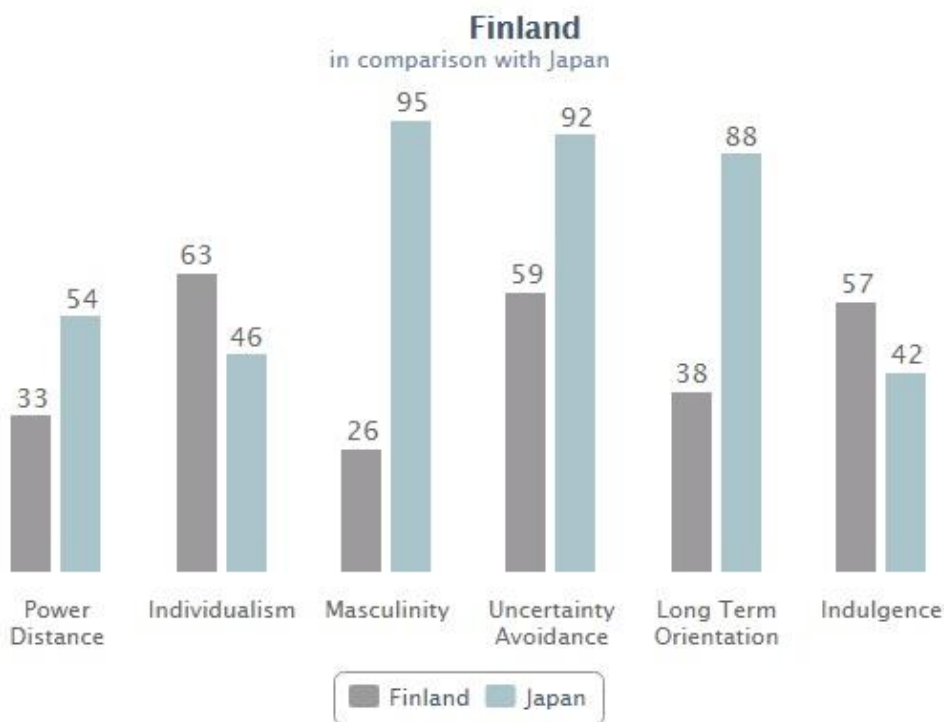
Kulttuureja on monia erilaisia, ja kulttuureja vertailemalla voidaan löytää eroavaisuuksien lisäksi myös samankaltaisuuksia. Kulttuurieroja tutkimalla niitä voidaan lieventää ja päästä syvempään ymmärrykseen, mistä kulttuurierot johtuvat. Psykologi Geert Hofstede tutki 1960- ja 1970-luvuilla, miten kansojen kulttuurit vaikuttavat ihmisten

ajatteluun, tuntemiseen sekä käyttäytymiseen. Tutkimus perustui kulttuurierojen käsittelyyn, ja tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Hofsteden ensimmäisessä mallissa oli neljä pääulottuvuutta, mutta myöhemmin hän on lisännyt malliinsa kaksi uutta ulottuvuutta syventämään kulttuurierojen käsittelyä. (Geert Hofsteden [www-sivut](http://www.hofstede.com) 2016.) Seuraavassa kuviossa on esitetty nämä kulttuurierojen ulottuvuudet.

- Individualismi
 - Yhteiskunnassa ilmenevä yksilöllisyys tai yhteisöllisyys
- Valtaetäisyys
 - Suhtautuminen ihmisten eriarvoisuuteen suhteessa samanarvoisuuteen, hierarkia suhteessa tasa-arvoon
- Epävarmuuden välttäminen
 - Suhteessa epävarmuuksien hyväksymiseen
- Maskuliinisuus
 - mikä motivoi ihmisiä enemmän, voittaminen vai asioista nauttiminen
- Pitkäaikainen orientaatio
 - Miten muutoksiin suhtaudutaan, halutaanko vanhat tavat säilyttää vai hyväksytäänkö kehittyminen
- Hemmottelu
 - tunteiden sekä impulssien kontrollointi

Kuvio 1. Hofsteden kulttuurierojen mallin ulottuvuudet. (Hofstede 2016.)

5.1 Suomen ja Japanin väliset kulttuurierot

Kuvio 2. Suomen kulttuurierot vertailtuna Japaniin. (Geert Hofsteden [www-sivut](http://www.hofstede.com) 2016.)

Edellä esitetyssä kuviossa on vertailtu keskenään Suomen ja Japanin tuloksia Hofsteden tutkimuksessa. Suomi sijoittuu valtaetäisyyden kohdalla pisteille 33, jolloin seuraavat piirteet ovat tunnusomaisia suomalaisille; yksilöt ovat itsenäisiä ja hierarkia haluttua on vain, kun se edesauttaa yksilöitä. Suomalaiset kokevat, että valtion päämiehet työskentelevät helpottaakseen yhteiskunnan eloa, ja että he ovat kansalaisten käytettävissä. Kuitenkaan täysivaltaisesta kontrollista ei pidetä. Asenteet esimiehiä kohtaan ovat epävirallisia ja työntekijät puhuttelevat heitä etunimillä. Japani sijoittui keskiväliin pisteillä 54, tarkoittaen että Japani on hierarkkinen yhteiskunta. Japanilaiset ovat aina tietoisia heidän hierakkisesta paikastansa missä tahansa sosiaalisessa tilanteessa ja toimivat aina sen mukaisesti. Päätöksenteko on hidasta, ja kaikki päätökset täytyy varmistaa jokaiselta hierakkiselta tasolta. Japani osuu kuitenkin aika tarkkaan keski-
väliin tätä ulottuvuutta, joka johtuu siitä, että Japanissa ei ole vain yhtä johtajaa, joka

tekisi kaikki nämä kansakuntaa koskevat päätökset, vaan päätöksen hyväksyvät eritasoiset johtajat. Jokainen myös syntyy tasa-arvoisena, ja kuka vain voi kovalla työllä saavuttaa unelmansa. (Geert Hofsteden www-sivut 2016.)

Suomi sijoittui individualismin kohdalla pisteille 63, tarkoittaen että Suomi on yksilökeskeinen maa, jossa jokaisen oletetaan pitävän huolta itsestään. Individualistisissa kulttuureissa erilaiset rikkomukset, esimerkiksi lain rikkominen, aiheuttavat syyllisyyttä sekä itsetunnon menetyksiä. Työntekijän sekä esimiehen välinen työ sopimus perustuu kummankin osapuolen siitä saatavaan omaan hyötyyn. Japani sai pisteitä individualismista 46, joten japanilainen kulttuuri osoittaa monia piirteitä kollektiivisesta yhteiskunnasta, joissa ryhmäkäyttäytyminen asetetaan yksilön yläpuolelle. Kasvojen menettäminen ja siitä seuraava häpeä ovat erityisen vahvoja tunteita. Perheen nimi ja perintö peritään isältä aina vanhimmalle pojalle. Nuoremmat sisarukset lähtevät kotoaan ja ansaitsevat oman elantonsa vanhimman pojan jatkaessa vanhempiensa työtä. Japanissa työnantajille ollaan erityisen lojaaleja. Kollektiivisissa kulttuureissa ihmiset ovat lojaaleja sisäpiirilleen, kuten perheelle sekä paikalliselle yhteiskunnalle. Länsimaalaisten standardien mukaan japanilaiset ovat kollektiivisiä, kun taas aasialaisten standardien mukaan he ovat individualistisia. Japanilaiset ovat yksityisempiä ja varautuneempia kuin muut aasialaiset kulttuurit. (Geert Hofsteden www-sivut 2016.)

Suomi sai matalat 26 pistettä maskuliinisuuden kohdasta, tarkoittaen että Suomea pidetään feminiinisenä kansana. Feminiinisissä maissa ajatellaan usein, että töitä tehdään, jotta voidaan elää. Esimiehet vaalivat yhteisymmärrystä, ja ihmiset arvostavat tasa-arvoa, solidaarisuutta sekä laadukasta työelämää. Konfliktit selvitetään kompromisseilla sekä neuvottelemalla. Työelämässä suosittuja kannusteita ovat vapaa-aika ja joustavuus. Suomalaiset keskittyvät hyvinvointiin, eivätkä ihmiset pidä oman statuksensa ilmaisemisesta. Tehokas esimies on kannustava, ja päätöksentekoon osallistuu yhdessä kaikki asiaa koskevat henkilöt. 95 pisteellä Japani on maailman maskuliinisin maa. Kuitenkaan näin kollektiivisessä maassa kilpailua ei tapahdu yksilöiden välillä, vaan erilaisten ryhmien. Japanilaiset haluavat olla parhaita materiaalien tuottamisessa sekä tuottamisissa palveluissa. Pahamaineinen japanilainen työnarkomania on myös yksi osa maskuliinista ulottuvuutta. (Geert Hofsteden www-sivut 2016.)

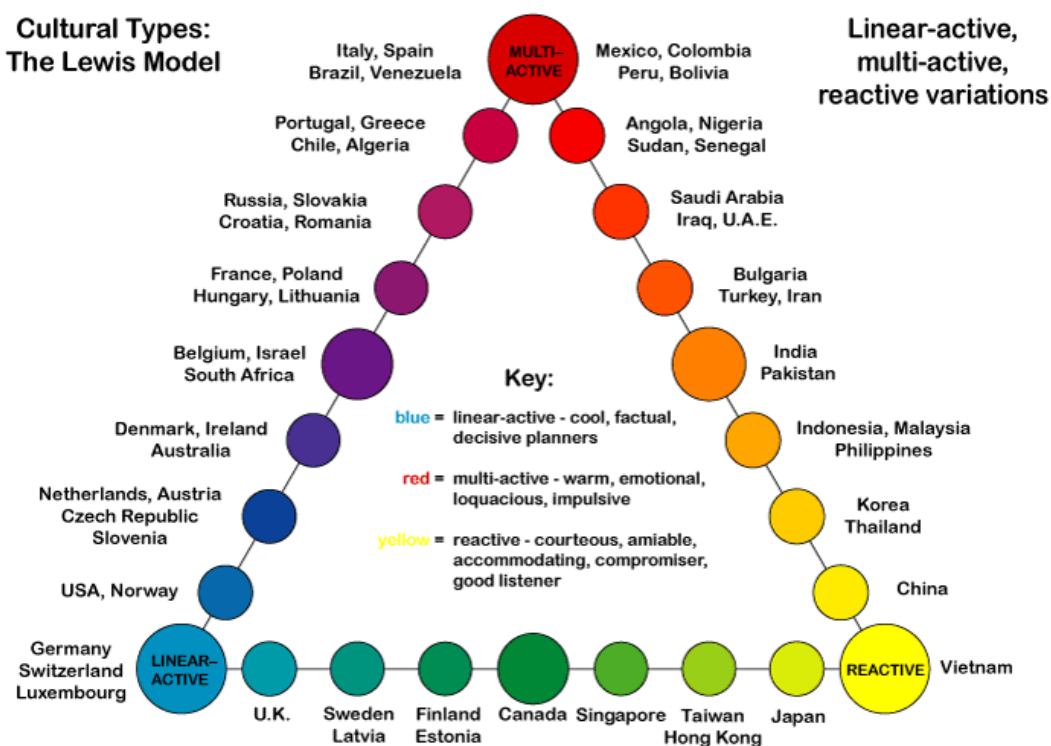
Epävarmuuden välttämässä Suomi sai 59 pistettä, tarkoittaen että suomalaiset ovat epävarmaa kansaa jotka välttelevät heikkouksiensa ilmaisemista. Tällaisilla kansoilla on usein vahvoja uskomuksia ja käyttäytymisen malleja, eikä päinvastaista käytöstä usein hyväksytä. Näissä kulttuureissa on tarve säännöille, sekä ajankäyttö on erityisen tarkkaa. Ihmisillä on sisäinen tarve olla kiireisiä ja työskennellä paljon. Täsmällisyys on normi ja innovaatiota voidaan vastustaa. Turvallisuus on myös tärkeä elementti suomalaisille. 92 pisteellä Japani välttelee epävarmuutta eniten koko maailmassa. Kuitenkin osa, joka määrittää tätä ulottuvuutta on se tosiasia, että Japani on jatkuvassa vaarassa luonnonkatastrofeille ja näiden olosuhteiden alla japanilaisten on ollut pakko oppia varautumaan millaiseen tilanteeseen tahansa. Jokaiseen tilanteeseen ollaan varauduttu ja valmistauduttu huolella. Kehdosta hautaan asti, japanilaisten elämä on suuresti rituaalien ympäröimä ja he viettävät elämänsä aikana paljon erilaisia seremonioita. (Geert Hofsteden www-sivut 2016.)

Suomi sai matalat pisteet pitkäaikaisen orientaation ulottuvuudesta, joten suomalaiset ajattelevat elävänsä eettisten normien mukaisesti. He kunnioittavat traditioita, mutta on suhteellisen pieni todennäköisyys, että niitä varjeltaisiin tuleville sukupolville. Tällaiset kansat fokuoivat nopeiden tuloksien saamiseen. Japani taas sijoittui pisteille 88 ollen näin yksi maailman aikaorientoituneimmista yhteiskunnista. Japanilaiset näkevät elämänsä lyhyenä hetkenä ihmiskunnan pitkässä historiassa. Tästä näkökulmasta katsottuna japanilaisille tuttu kohtalonusko on normi. Japanilaiset yrittävät elämässään parhaansa, eikä sen enempään ole tarvetta. Ihmiset elävät elämänsä noudattaen hyveitä ja käytännöllisiä hyviä tekoja, eikä kaikkivoipa Jumala ole heille tuttu käsite. Aikaorientoituminen näkyy myös työelämässä, jossa koko ajan investoidaan tutkimukseen ja tuotekehitykseen jopa taloudellisesti vaikeina aikoina. Keskittyminen vakaaan markkinaosuuksien kasvamiseen kertoo siitä, että yrityksen ideana ei ole tuottaa rahaa osakkeenomistajille joka neljännesvuosittain, vaan palvella osakkeenomistajia ja yhteiskuntaa, sekä tulevia sukupolvia. (Geert Hofsteden www-sivut 2016.)

Hemmottelun ulottuvuudesta Suomi sai 57 pistettä. Kansat, joilla on korkeat pisteet tässä ulottuvuudessa, ovat yleisesti ottaen taipuvaisempia huomaamaan impulssinsa ja he haluavat nauttia elämästä ja pitää hauskaa. Heillä on positiivinen asenne ja taipumus optimismiin. He asettavat vapaa-ajan tärkeyden korkeammalle, tekevät mitä haluavat

sekä käyttävät rahansa mihin haluavat. Japani sai tästä kohdasta vain 42 pistettä, tarkoittaen että japanilainen kulttuuri on enemmän pidättäytyväisempi. Kansoilla, jotka saavat matalat pisteet tästä ulottuvuudesta, on taipumusta kyynisyyteen sekä pessimistisyyteen. He eivät myöskään laita paljoa painoa vapaa-ajalle, ja kontrolloivat mieltymyksiään. Japanilaisilla on uskomus, että heidän täytyy kontrolloida tekojaan sosiaalisten normien vuoksi, ja he tuntevat mieliteoistansa nauttimisen vääränä. (Geert Hofsteden www-sivut 2016.)

5.2 Kulttuuriryhmät

Kuvio 3. Richard Lewisin kulttuurimalli. (Richard Lewis Communicationsin www-sivut 2017.)

Kulttuureja on mahdollista luokitella käyttäytymisen ja kulttuurien arvojen mukaan. Jokaisella kulttuurilla on omat ominaispiirteensä, ja käyttäytymisen mallit, jotka on opittu jo lapsuudessa. Kulttuureilla on myös omat arvonsa sekä tabut, jotka ohjaavat yksilöiden käyttäytymistä. Kulttuureja on kuitenkin niin monia, että osalla niistä on

samankaltaisia, tai jopa samoja käytöksen malleja. Richard Lewis on tehnyt kulttuurireja vertailemalla erilaisia kulttuuriryhmiä kuvaavan mallin, jossa kulttuuriryhmät on asetettu kolmion kärkeen ja eri kulttuurit kolmion sivuille kuvastamaan sitä, mihin kulttuuriryhmään ne kuuluvat. Kolmion sivuilla keskellä olevat kulttuurit ottavat vaikutteita kahdesta eri kulttuuriryhmästä. (Richard Lewis Communicationsin www-sivut 2017.)

Edellä esitetyssä kuviossa kulttuurit on jaettu kolmeen eri ryhmään: yksikulotteiset eli lineaarisesti toimivat, monikulotteisesti eli multiaktiivisesti toimivat ja reaktiiviset. Lineaarisesti toimivat kulttuurit ovat sisäänpäin kääntyneitä, kärsivällisiä ja hiljaisia. He viihtyvät yksin, tekevät järjestelmällisiä suunnitelmia ja ovat työkeskeisiä. Multiaktiivisesti toimivat kulttuurit taas ovat ulospäinsuuntautuneita, kärsimättömiä ja puhelaita. He viihtyvät ryhmissä, ovat ihmiskeskeisiä ja tekevät vain summittaisia suunnitelmia. Reaktiivisesti toimivat kulttuurit ovat lineaarisesti toimivien tapaan myös sisäänpäin kääntyneitä ja kärsivällisiä. Kuitenkin kun lineaarisesti toimivat keskittyvät mieluummin omiin asioihinsa ja viihtyvät yksin, reaktiivisesti toimivat ovat huomaavaisia sekä hyviä kuuntelijoita. He ovat täsmällisiä, ja tekevät vähäisiä muutoksia suunnitelmiinsa. Multiaktiivisesti toimivien tapaan he ovat myös ihmiskeskeisiä, ja he omaavat aina tietyn roolin ryhmässä. (Lewis 1995, 32-35.)

Japani kuuluu reaktiivisesti toimiviin kulttuureihin. Japanilaiset ovat hyviä kuuntelijoita, jotka harvoin aloittavat keskustelua. He haluavat ensin kuulla vastapuolen kannan, ennen kuin he itse reagoivat ja muodostavat omia mielipiteitensä. Reaktiivisesti toimivien kulttuurien edustajilla on kykyä toimia intuitiivisesti, ja he pystyvät näkemään asiat laajemmassa mittakaavassa. Suomalaiset taas kuuluvat lineaarisesti toimiviin kulttuureihin, mutta ottavat vaikutteita reaktiivisista kulttuureista. Suomalaiset ovat tehtäväorientoituneita suoriutujia, jotka noudattavat täsmällisesti suunnitelmia. Lineaarisesti toimivien kulttuurien edustajilla on kykyä asioiden organisointiin, suunnitteluun ja ongelmien havaitsemiseen. He pystyvät myös analysoimaan asioiden seurauksia ja osaavat ajatella rationaalisesti. (Richard Lewis Communicationsin www-sivut 2017.) Suomalaiset ja japanilaiset ovat siis molemmat sisäänpäin kääntyneitä, hiljaisia sekä kärsivällisiä kulttuureja. Kulttuurieroja kuitenkin aikaansaa suomalaisten mieltymys itsenäisyyteen, ja japanilaisten vahva taipumus ryhmäkäyttäytymiseen.

Reaktiivisesti toimivien kulttuurien edustajien kanssa kommunikoidessa eri kulttuuri-ryhmiin kuuluvien tulisi kiinnittää erityistä huomiota, sillä reaktiivisesti toimivien vastauksen sisältö edustaa usein vain murto-osaa asian merkityksestä. Heidän tapansa ilmaista asioita eivät korosta sitä mitä sanotaan, vaan enemmänkin miten asia sanotaan, ja mitä sanotun asian takana kätkeytyy. Todella usein myös sillä mitä ei sanota on suuri merkitys, sillä reaktiivisesti toimivat kulttuurit ovat taitavia ei-sanallisessa kommunikaatiossa. He suosivat itsensä vähättelyä, välttääkseen loukkaamatta toista osapuolta omahyväisyydellä. Itsensä vähättely on myös joissain tilanteissa keino saada kehuja. Kuitenkaan näiden kulttuurien itsensä vähättelyä ei tule nähdä heikkoutena, vaan osana käyttäytymisen mallia. (Lewis 1995, 39-40)

6 JAPANIN KULTTUURI JA SEN SYNTY

6.1 Japanin historia ja sen aikakaudet

Japanilla on takanaan ainutlaatuinen, pitkä sekä värikäs historia. Maa, joka koostuu neljästä eri pääsaaresta ja tuhansista pienimmistä saarista, sijaitsee alueella, jossa ilmasto sekä rehevä maaperä ovat tehneet mahdolliseksi suurten ihmismäärien asuttamisen. Meri on myös kautta aikojen ollut Japanin suojakilpenä. Se on sekä suojellut maata hyökkäysyrityksiltä, että pitänyt Japanin eristyksissä muusta kulttuurista. Tämä on mahdollistanut ainoalaatuisen kulttuurin kehityksen Japanissa, joka oli myös yli 200 vuoden ajan täysin suljettuna muulta maailmalta. Luonto sekä maasto Japanissa ovat säilyneet suurelta osin lähes koskemattomina vuosisatojen ajan. (Fält, Nieminen, Tuovinen & Vesterinen 2002, 9.) Tästä syystä minne ikinä Japanissa meneekin, jostain löytyy aina osa historiaa tai vanhaa kulttuuria, jota japanilaiset pitävät suuressa arvossa. He ovat ylpeitä omaperäisestä sekä rikkaasta historiastaan, eivätkä suotta, sillä monet ihmiset ympäri maailmaa ovat kiinnostuneita tarinoista samuraisotureista sekä kauniista geishoista, jotka kulkivat kerran Japanin katuja kuten japanilaiset nykypäivänä.

Japanin valtio syntyi noin 300–645 jKr. ja silloin sitä kutsuttiin Yamato-valtioksi. Tänä aikakautena korealaisten merkitys oli suuri Japanille, ja erään teorian mukaan

myös koko keisarillinen suku olisi alun perin tullut Japaniin juurikin Koreasta. Kiinalla on myös merkittävä rooli Japanin historiassa ja ensimmäisiä kulttuurivaikutteita sieltä olivatkin kirjoitusjärjestelmä sekä kungfutselaisuus. Tämä varhaisvaihe, jossa omakuttiin vaikutteita Kiinasta, huipentui buddhalaisuuden saapumiseen. Japanista alettiin myös muokata keisarikeskeistä valtiota kiinalaisen esikuvan mukaan. Vuonna 603 jKr. prinssi Shotoku julisti 12-portaisen hovin arvoasteikon ja loi hallinnollisen säännösten sekä lakikokoelman. Tämän avulla maahan luotiin buddhalais- ja kugfutselaisvaikutteinen poliittinen järjestelmä sekä etiikka. (Fält ym. 2002, 14-20.)

6.1.1 Keisariuden ja samuraiden synty

Japanin keisarius on maailman vanhin perinnöllinen tehtävä, jota noudatetaan vieläkin Japanissa. Vaikka tarkkaa päivämäärää keisariuden alulle ei tiedetä, varhaisen histori-ankirjoituksen mukaan se on 11. päivä helmikuuta. Maan nimeksi valikoitui Japani, kun japanilaiset halusivat keisarin olevan yhdenvertainen Kiinan keisarin kanssa. Japani nähtiin nousevan auringon maa ja Kiina laskevan auringon keisarikuntana. Siksi aikaisempi Yamato-nimi vaihdettiinkin auringon lähdettä tarkoittavaan sanaan, Nihon. (Fält ym. 2002, 33.)

Heian -aikakaudella (vuosina 794-1185) alkoi voimakas kansallisen kulttuurin nousun aikakausi Japanissa. Keisari alkoi menettää poliittista valtaansa ja johtavaan poliittiseen asemaan astui vaikutusvaltaisia hovisukuja. Myös samurailuokka syntyi tällä aikakaudella. Samurait syntyivät, kun keisarisuku ja hovisuku taistelivat keskenään vallasta, eivätkä he kyenneet enää havaitsemaan maakunnissa tapahtuvaa poliittista muutosta. Keskushallinto ei pystynyt enää hallitsemaan järjestystä ja näin provinssikuvernöörin ja suurmaanomistajien ympärille kerääntyneet tukijat alkoivat kutsua itseään samuraiksi. Näin heistä syntyi Japanin kulttuurihistoriaa syvästi vaikuttanut yhteiskuntaluokka. (Fält ym. 2002, 39.) Samurailuokan synty ja sotilassukujen nousu aiheuttivat myöhemmin vallan siirtymisen hovisuvuilta sotilassuvuille. Yoritomo, joka oli ensimmäinen shogun, teki Kamakura -kaupungista sotilashallinnon keskuksen ja sai keisarilta ylipäällikön arvonimen eli shogunin nimen. Kamakura-hallinto rakentui shogunin

itsensä sekä hänen järjestyksensä ylläpitämiseksi perustamansa sotilashallituksen, shogunaatin ympärille. Tästä seuranneella aikakaudella Muromachi-kaudella sotilasluokka syrjäytti keisarillisen hallinnon kokonaan. (Fält ym. 2002, 51.)

6.1.2 Eristäytyminen ja daimioiden aika

Muromachi-kautta (vuosina 1333-1573) pidetään yleisesti pimeänä vuosisatana Japanin historiassa poliittisen kaaoksen ja hovin surkean tilan vuoksi. Tällä vuosisadalla kehittyivät monet tärkeät japanilaisen kulttuurin klassiset ilmenemismuodot, kuten nō-näytelmä, arkkitehtuuri, maisemamaalaus, puutarhataide, kukka-asettelu ja teetaide. Tällöin Japani eli todella ulospäinsuuntautunutta kautta, jolloin kauppiaat levittäytyivät Itä- ja Kaakkois-Aasiaan. Kuitenkin vuonna 1639 langetettiin eristäytymismääräyksiä, joilla suljettiin Japani kokonaan muulta maailmalta. Muut kulttuurit haluttiin pitää ulkopuolella ja japanilaiset sisäpuolella, ja heitä uhattiinkin kuolemanrangaistuksella, jos maasta poistuu luvatta. (Fält ym. 2002, 60-62.)

1600-luvun loppuun mennessä sotilasluokka oli muuttunut ratkaisevasti. Lääniherrat joita kutsuttiin daimioiksi, olivat entisiä maaseudun omistajia, joista oli tullut alueellisia johtajia. Nyt heistä tuli palkkaa saavia shogunin siviili- ja sotilasviranomaisia. Kenraali Hideyoshi poisti viimeisetkin rippeet vanhasta keisarillisesta paikallishallinnosta ja maanomistusjärjestelmästä, saaden näin kaikki maat hallintaansa. Hän luovutti ne takaisin daimioille läänityksinä saatuaan heiltä uskollisuuden valan. Näin Hideyoshi loi perustan myöhemmälle Tokugawa-suvun johtamalle sotilashallinnolle. (Fält ym. 2002, 69-70.)

6.1.3 Edo-kausi

Tokugawat loivat Japaniin yli 250 vuosisataa kestäneen rauhan kauden. Tokugawa Ieyasu oli ensimmäinen Tokugawa-hallitsija ja hän pyrki alusta asti luomaan järjestelmän, joka säilyisi vielä hänen kuolemansakin jälkeen. Talous kehittyi huimaa tahtia ja kaupungistumisen huippu saavutettiin. Pääkaupunkina toimi Edo, joka tunnetaan nykyisin Tokiona. Kungfutselaisen mallin mukaan yhteiskunta jaettiin neljään luokkaan; samurait, talonpojat, käsityöläiset ja kauppiaat. Jokaiselle luokalle määriteltiin tiukat

omat säädökset, jotka liittyivät pukeutumiseen ja ulkoiseen olemukseen. Eniten säädeltiin kuitenkin samurailuokan suhteita muihin yhteiskunnan luokkiin. (Fält ym. 2002, 83-84.) Tällä aikakaudella, jota kutsuttiin Edo-kaudeksi (vuosina 1600-1862), poliittinen yhtenäisyys johti talouden nopeaan kasvuun ja suurten kaupunkien asukaslukujen räjähdysmäiseen kasvuun. Hoviväki menetti kaiken taloudellisen ja poliittisen voimansa. Rauhanomainen ajanjakso merkitsi myöskin sitä, ettei hallitseva samurai-luokka voinut enää omistautua sille, mille heidät oli luotu, eli sodankäynnille. Heidä ohjeistettiin kehittämään tasapuolisesti sotilaallisia taitojaan sekä opillisia hyveitä. He alkoivat kiinnittää enemmän huomiota itseensä luokkana ja heidän rooliinsa maan historiassa. Samurain käyttäytymisihannetta alettiin kutsua bushidoksi, samurain tieksi. (Fält ym. 2002, 97.)

215 vuoden eristäytymisen aikakausi loppui vuonna 1854, kun Japani päätti avata merireitit uudelleen. Tämä johtui länsimaiden heränneestä kiinnostuksesta Japania kohtaan ja tämä taas hankaloitti hallituksen asemaa taloudellisten vaikeuksien lisäksi. Poliitiikka, jonka hallitus omaksui pakon edessä, sekä rajojen avaus herätti suuttumusta yhteiskunnassa, ja näin hallituksen vastainen oppositio muodostui keisarin ympärille. Heidän tavoitteenaan oli syrjäyttää Tokugawa-suku ja kaapata valta. Tämä onnistui vuonna 1868 ja lyhyen sisällissodan jälkeen keisari oli taas vallassa. Keisariuden poliittista asemaa vahvisti yleinen käsitys, että keisari oli jumalten ja ihmisten välittäjä. (Fält ym. 2002, 99.)

6.1.4 1700- ja 1900-luku

Jo 1700-luvun lopulla japanilaiset olivat paremmin perillä länsimaisesta sivistyksestä ja kulttuurista kuin mikään muu ei-eurooppalainen kansa, vaikka he olivat olleetkin eristyksissä muusta maailmasta 215 vuoden ajan. Japanilaisten vastaanottavaisuus johtui kulttuuriperinteestä, johon oli alusta lähtien kuulunut aktiivinen kiinnostus ulkopuoliseen, eli kiinalaisen kulttuurin saavutuksia kohtaan. Japanilaiset eivät vain pyrkineet omaksumaan kulttuurillisia vaikutteita vaan he halusivat tehdä niistä osan omaa kulttuuriaan. Keisari Meijin noustessa valtaan 1868 alkoi Meiji-kaudeksi kutsuttu ajanjakso, jolloin länsimaista tiedettä ja tekniikkaa omaksuttiin ja hyödynnettiin laa-

jasti. Tokugawa-suku oli syrjäytetty ja valta oli siirtynyt heitä vastaan oleville samuraille. Vaikka valta olikin siirtynyt, Tokugawojen luoma perusta uudenaikaistamiselle jäi elämään. (Fält ym. 2002, 118-127.)

1900-luvulla Japani otti paljon vaikutteita länsimaista. Pääkaupungin nimen muuttaminen Tokioksi, joka tarkoittaa itäistä pääkaupunkia, johtui kiinalaisen kulttuurin vaikutuksesta. Japanin länsimaalaistuminen alkoi kunnolla ja sekä hallinnossa, että arkipäivän elämässä alettiin noudattamaan länsimaisia tapoja ja normeja, jotta maasta olisi mahdollista antaa sivistynyt kuva muulle maailmalle. Tämä johti esimerkiksi daimiohallinnon hylkäämiseen ja samurailuokan lopettamiseen. Myös teollisuuden edistämiseen alettiin panostaa. (Fält ym. 2002, 133.)

Japanin kulttuurihistoria sisältää monia erilaisia taiteiden lajien edustajia sekä viihdyttäjiä, ja yksi tällainen viihdyttäjärühmä ovat geishat. Alun perin geishat olivat miehiä, mutta 1700-luvulla ala alkoi olla naisvaltainen. Heidän tehtävään oli laulaa, soittaa sekä tanssia miehille, jotka maksoivat heidän palveluistaan. (Vesterinen 2001, 31.) Geishat olivat siis taiteilijoita upeiden kimonoiden sekä meikkiensä kera, kuten myös viihdyttäjiä ja seuralaisia. Japanin länsimaistuessa kuitenkin esiintyjien ulkonäköä alettiin rajoittaa, ja esim. geishojen, kuten muidenkin esiintyjien pukeutumistapaan kuulunut hampaiden maalaaminen mustalla värillä kiellettiin. Keisarillisen hovin johdolla alettiin omaksua enemmän länsimaalaista hius- ja pukeutumismuotia. Tätä aikaa kutsuttiin myös sivistyksen -kulttuurikaudeksi, jolloin läntisiä vaikutteita imettiin kulttuuriin ja sisäistettiin laajalti. Asevoimia uudistettiin länsimaisen mallin mukaan, suhtautuminen kristinuskoon muuttui sallimalla lähetystyö vuonna 1873, naisten asemaa pyrittiin parantamaan sekä vaikutteet länsimaista muovasit myöskin kuvataiteita, musiikkia sekä koululaitoksia. (Fält ym. 2002, 134-136.)

6.1.5 Maailmansodista nykypäivään

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen länsimaalaistumisen jatkuva kehitys vaikutti suuresti kulttuuriin. Julkinen liikenne, korkeampiasteiset koulutukset, julkaisutoiminta ja sanomalehtien kehittyminen olivat kaikki asioita, jotka tulivat mahdollisiksi 1920-

luvulla. Tämä massakulttuurin kehitys, jossa jokaisen oli mahdollista nauttia kulttuurin antimista, eikä vain keisarin tai hoviväen, loi suurta kansainvälisyyden tunnetta Japaniin, jota ei koskaan tässä suljetussa maassa ollut tunnettu aiemmin. Lisäksi länsimaalainen urheilu nousi suosioon, erityisesti amerikkalainen baseball, joka aiheutti valtavan hysterian ja on edelleenkin Japanin suosituin urheilulaji. (Fält ym. 2002, 139.)

Toisen maailmansodan aikana Japani yritti hyödyntää sotaa lisätäkseen vaikutusvaltaansa Aasiassa, mikä kuitenkin johti vastakkainasetteluun Yhdysvaltojen kanssa. Japani suoritti yllätyshyökkäyksen Pearl Harboriin, mutta hyökkäys pysäytettiin ja Japani joutui antautumaan. He kokivat monet pommitukset tämän sodan aikana, kuten Hiroshiman ja Nagasakin atomipommit. Historia muuttui, kun sodan jälkeen Japani oli seitsemän vuoden ajan Yhdysvaltojen miehittämänä. Tämä miehitys oli kuitenkin ratkaiseva hetki nykyisen Japanin kehitykselle, sillä Japani oli halukas muutokselle ja innokas yhteistyöhön uusien vallanpitäjien kanssa. Olot olivat surkeat pommitusten jälkeen, joten japanilaiset kokivat velvollisuudentuntonaan auttaa maatansa nousemaan takaisin jaloilleen. (Fält ym. 2002, 145-147.)

1947 astui voimaan Yhdysvaltojen suunnittelema perustuslaki ja siinä taattiin äänioikeus naisille, vallan siirtyminen keisarilta kansalle sekä sodankäynnin ja armeijan kielttäminen. Koulutusjärjestelmä muutettiin samanlaiseksi kuin Yhdysvalloissa. Japani itsenäistyi 28. huhtikuuta 1952, kun Yhdysvallat ja 47 muuta maata kirjoittivat Japanin kanssa rauhansopimuksen. Japani solmi samalla Yhdysvaltojen kanssa turvallisuussopimuksen, joka on yhä voimassa. (Fält ym. 2002, 150-152.)

1960-luvusta eteenpäin taloudelliseen kasvuun on keskitytty paljon ja sen vuoksi Japani on noussut maailman toiseksi talousmahdiksi Yhdysvaltojen jälkeen. Vaikka sodan jälkeinen ulkopoliittinen epävarmuus loikin monimutkaiset välit muihin maihin, kulttuurin alalla tätä epävarmuutta ja päämäärättömyyttä ei ilmennyt, vaan japanilaiset onnistuivat lainaamaan ja sovittamaan länsimaalaisia piirteitä omaan kulttuuriperintöönsä. Lainatun ja oman kulttuurin sekoittaminen Japanissa on onnistunut niin hyvin, että länsimaalaiset ovat alkaneet hakea mallia Japanista. Toisen maailmansodan jälkeen japanilaisen kulttuurin välittäjänä toimivat parhaiten elokuvat ja kirjallisuus. (Fält ym. 2002, 153.)

Japanin kulttuuri on vedonnut moniin sekä japanilaisiin että ulkomaisiin ihmisiin niin, että sitä on alettu pitää ainutlaatuisena, sekä ulkopuolisille vaikeasti avautuvana. Menneisyys antaa avaimet japanilaisen nykykulttuurin ymmärtämiseksi. Japanilaisille nykypäivänä elintärkeitä luonteenpiirteitä; ryhmähenkisyys, yhteistyökykyisyys, lojaalisuus sekä velvollisuuksien täyttämisen pyhyys tulevat kaikki historiasta ja uskontojen merkityksestä Japanin historian kulussa. (Fält ym. 2002, 154-155.)

6.2 Uskonnot

Vaikka Japanissa vallitsee täydellinen uskonnonvapaus, japanilaiset kannattavat neljää eri uskontoa, jotka ovat kaikki omalla tavallaan muokanneet ja vaikuttaneet Japanin kulttuuriin ja historiaan. Suurissa teollisuusvaltioissa kuten Japanissa uskonnollinen välinpitämättömyys on tavallista, mutta enemmistö kansasta pitää kuitenkin uskontojen olemassaoloa tarpeellisena. (Inkinen & Lahtinen 1994, 97.) Shintolaisuus, buddhalaisuus, kungfutselaisuus sekä taolaisuus ovat uskontoja, jotka ovat aikojen saatossa sekoittuneet keskenään, eläneet rinnakkaiseloa sekä muovanneet japanilaisten uskoa henkimaailmaan. Shintolaisuus oli alkuperäinen uskonto Japanissa, ja se syntyi jo esihistorialliseen aikaan. Shintolaisuuteen kuuluu usko kameihin eli jumaliin, joilla tarkoitetaan sekä ihmisiä että luontokappaleita. Nämä kamit ovat olleet jo aikojen alusta asti suuressa arvossa, ja heitä palvotaan edelleen suuresti. Myöskin vainajien ja luonnonilmiöiden palvonta kuuluu shintolaisuuteen. Koko luomakunnan ajatellaan olevan henkiolentojen täyttämä, ja siksi kameja on monia. Kuitenkin shinto-nimeä, joka tarkoittaa jumalten tietä, alettiin käyttää tästä alkukantaisesta uskonnosta vasta kiinalaisten vaikutteiden ja uskontojen saapuessa maahan ja tuodessaan mukanaan kungfutselaisuuden sekä buddhalaisuuden. (Fält ym. 2002, 522.) Vielä tänäkin päivänä Shinton tapoja noudatetaan kaikissa keisarillisen perheen tapahtumissa kuten häissä, hautajaisissa sekä vallansiirtymisriiteissä. Myöskin vainajan kunnioittaminen pienellä alttarilla omassa kodissa on shintolaisuudesta säilynyt tapa. Tämä uskonto painottaa hyvää käytöstä sekä harmonista suhdetta ihmisten, luonnon sekä henkien kanssa. (Takada & Lampkin 1997, 69.) Se on syvästi Japanin kansalliseen identiteettiin, tapoihin sekä arjen asenteisiin liittyvä uskonto, jossa ei ole tiukkaa opillisuutta eikä pyhiä kirjoja. Se on mytologista ajattelu- ja tunnetapaa, johon kuuluvat luonnon ja ilmiöiden palvonta. (Turkki 2005, 39.)

Buddhalaisuus saapui Japaniin vuonna 538. Uskonto rantautui Japaniin Intiasta Kiinan kautta. Buddhalaisuuden pohjana on ymmärtäminen, että maailma on tavoittamaton ja elämä on kärsimystä. Uskonossa yritetään erilaisten asteikkojen avulla saavuttaa nirvana, vapautuminen ja uudelleensyntyminen. (Fält ym. 2002, 19.) Buddhalaisuuden saapumisen jälkeen uskonto on jakaantunut moniin eri koulukuntiin, jotka kaikki noudattavat erilaisia tapoja ja uskomuksia siitä, kuinka nirvana saavutetaan. Taolaisuus saapui Japaniin Kiinasta. Taolaisuuden perustana on periaate, että yksilö ja universumi ovat erillisiä mutta yhdistyvät Taon, eli tien, kautta ja että yksilön tulee elää yksinkertaisuudessa sekä harmoniassa luonnon kanssa. (Takada ym. 1997, 66.) Taolle keskeisiä käsitteitä ovat myöskin yin ja yang, universumin heikko ja vahva voima. Tao on myöskin mielentila, jonka voi saavuttaa, jos kykenee harjoittamaan yksinkertaista ja hienovaraista taitoa, jossa mieli jätetään omiin oloihinsa. Jos tämän saavuttaa, saa sisäistä voimaa jota kutsutaan nimellä te. Taolaisuuden vaikutus Japanin kulttuurissa on näkynyt muun muassa lääketieteessä sekä shintolaisuuden kehityksessä. (Fält ym. 2002, 19.)

Kungfutselaisuus omaksuttiin Japaniin myös Kiinasta. Siinä mielenkiinnon pääkohteina ovat yhteiskunnallinen etiikka sekä moraalit. Keskeisin hyve kungfutselaisuudessa on ren eli ihmisyyden, hyvyys ja rakkaus. Tämä hyve toimi myös perustana muille hyveille, kuten kunnioitukselle, lojaalisuudelle ja uskollisuudelle. (Fält ym. 2002, 18.) Historiassa kungfutselaisuuden ajatellaan olleen älyllinen voima Japanin yhdistymisen ja tasaantumisen kanssa maana Tokugawa-suvun hallitessa, ja tästä syystä tällä uskonnolla on suuri merkitys japanilaiseen ajattelutapaan ja käyttäytymiseen liittyen. Kristinusko saapui Japaniin vuonna 1549 jesuiittalähettiläiden kautta Portugalista. Uskonto sai nopeasti kannatusta daimioiden keskuudessa, mutta Tokugawa Shogun näki uuden uskonnon uhkana ja horjuttavan omaa auktoriteettiaan, joten hän kielsi kristinuskon maasta. Tämän vuoksi kristityt joita maassa oli, kokivat monia vainoja aina Meiji-ai-kaudelle saakka. Vasta silloin kristinusko esiteltiin uudestaan japanilaisille, ja se alkoi hitaasti kasvaa tasaista tahtia toisen maailmansodan jälkeen. (Takada ym. 1997, 69–70.) Nykypäivänä pieni määrä japanilaisista sekä ulkomaalaisista, jotka asuvat Japanissa, ovat kristittyjä ja voivat nauttia esimerkiksi kirkossa käymisestä.

Nykyisin uskonnon ja filosofian välinen raja on häilyvä, ja monet japanilaiset eivät harjoitakaan vain yhtä uskontoa. Uskonto, jolla on suurin määrä kannattajia Japanissa,

onkin sekoitus shintolaisuutta sekä buddhalaisuutta. Vaikka sunnuntai onkin pyhäpäivä kuten länsimaissakin, näihin uskontoihin ei kuulu säännöllisin väliajoin tapahtuvia uskovaisten kerääntymisiä yhteen paikkaan, kuten esimerkiksi kristinuskossa tapahtuva kirkossakäynti. Sen sijaan japanilaiset käyvät temppeleillä ja pyhäköissä vuoden alussa sekä muina heille tärkeinä päivinä rukoilemassa ja pyytämässä onnea tulevaan. Hautajaiset vietetään buddhalaisen mallin mukaan, ja vieraat polttavat suitsukkeita kuolleen muistolle alttarilla. Häät järjestetään kuitenkin shintolaisen mallin mukaan, tai nykypäivänä suosituksi tulleen länsimaiseen kristilliseen tapaan, vaikka kumpikaan liiton osapuolista ei olisi kristittyjä. (Takada ym. 1997, 68.)

Japanilaisilla on monia uskomuksia, ja myyttisiä tarinoita, joita kerrotaan eteenpäin sukupolvista toiseen ja joihin uskotaan, ja joita jopa pelätään. Näitä uskomuksia on monia, ja ne juurtavat juurensa juurikin shintosta, ja sen vahvasta henkimaailma-uskomuksesta. Eräs suuri uskomus on, että keisarillisella suvulla on jumalallinen alkuperä. Uskotaan, että keisarit ovat auringonjumala Amaterasun suoria jälkeläisiä. Tämän saman myytin mukaan Japanin saaret olisivat syntyneet vesipisaroista. (Fält ym. 2002, 34.) Todella monet uskomukset liittyvät historiaan, ja erilaisiin jumaliin ja heidän tekoihinsa, jotka ovat vaikuttaneet merkittävästi johonkin paikkaan Japanissa. Osakan lähellä sijaitseva Naran kaupunki on pullollaan kauriita, jotka asuvat keskellä kaupunkia. Kauriiden uskotaan olevan Kasuga pyhäkön jumalan lähettämiä, ja legendan mukaan juuri kauriin selässä jumala saapui aikoinaan tähän pyhäkköön taivaasta. Näiden kauriiden kohtaamista pidettiin hyvänä enteena ja pyhäkön vierailu oli tapana kumartaa jumalan lähettien edessä. (Porrasmaa 2014, 77.) Nykypäivänä kauriiden syöttäminen on suosittua matkailijoiden viihdykettä, ja jos kauriille kumartaa se saattaa kumartaa takaisin. Kokeilin tätä ollessani Narassa vierailulla, ja kauriit todella osaavat kumartaa takaisin, kunhan vain saavat keksin siitä palkkioksi. Samankaltaisia uskomuksia riittää loputtomiin, eivätkä ne lopu vain jumaliin. Muita suosittuja eläimiä joita esiintyy myyteissä ovat tanukit eli pesukarhukoirat, ketut, apinat sekä maagiset linnut joilla on erilaisia mystisiä ominaisuuksia. (Takada ym. 1997, 57.)

Pahoista henkiolennoista on myös paljon taruja ja uskomuksia, joista tehdään opettavaisia tarinoita lapsille. Yksi suosituista lastentarinoista on tarina Persikkapoika Momotarosta, joka syntyi keskeltä suurta persikkaa ja tuli Japanin sankariksi taisteltuaan vastaan paholaista ja pelastettuaan tämän varastamat kalleudet. Onit eli paholaiset ovat

todella suosittuja tarinoiden aiheita, kuten myös obaket eli kummitukset. Japanilaiset kauhutarinat ja uskomukset ovat kauhistuttavampia kuin mitkään länsimaalaiset tarinat, ja näissä tarinoissa, joissa loppu on melkeinpä aina onneton, vihaiset henget ja yksilöt saavat vain surmansa erittäin groteskeilla tavoilla. (Takada ym. 1997, 57.)

6.3 Koulutusjärjestelmä

Japanilaisten nuorten elämä ja matka aikuisuuteen eroavat hyvinkin paljon länsimaisesta versiosta. Vaikka Japani on historian saatossa pyrkinytkin mukauttamaan omaa kulttuuriaan mahdollisimman paljon länsimaiseen malliin, kulttuurillisia eroja löytyy silti merkittävästi. Yksi suuri tällainen ero on japanilaisten lapsuus sekä kouluikä, ja mitä he joutuvat käymään läpi näiden vuosien aikana matkallaan aikuisuuteen ja työelämään. Lastenkasvatus Japanissa eroaa yhdellä merkittävällä tavalla länsimaalaisesta tavasta. Huomasin tämän itse ollessani Japanissa, kun äidit lapsineen lauantai päivisin, tai koko perhe sunnuntaisin isien ollessa vapaalla töistä, lähtivät ulkoilemaan ja viettämään yhdessä perhepäivää. Lasten käyttäytyminen ja vanhempien reagointi käytökseen eroavat suuresti länsimaiseen tapaan verrattuna. Suomessa, kun pieni lapsi alkaa julkisella paikalla riehaantua, ja käytöksellään häiritä muita ihmisiä, vanhemmat yleensä suuttuvat lapsillensa julkisen häpeän takia, ja komentavat lapsiaan rauhoittumaan. Japanissa tämä on kuitenkin toisin. Lasten annetaan leikkiä ja huutaa sydämensä kyllyydestä missä ja milloin vain, eivätkä vanhemmat puutu tilanteeseen, ellei lapsi joudu vaaratilanteeseen. Mielestäni tämä oli epäloogista, eikä sopinut omaan mielikuvaani japanilaisista, jotka tunnetaan sääntöjä noudattava, ja myöskin vahvasti muiden ihmisten mielipiteistä välittävänä kansana. Kuinka japanilaiset vanhemmat voivat kääntää katseensa pois, tai antaa pienen lapsensa liikkua yksin varsin kauas heistä aiheuttamaan yleistä kaaosta? Selitys tähän kuitenkin selvisi nopeasti. Ala-asteen jälkeen, kun japanilaiset teini-iän murroksella olevat nuoret astuvat yläasteelle, heidän elämänsä muuttuu niin radikaalisti koulu- ja sääntöpainotteiseksi, että vanhemmat haluavat antaa lapsillensa edes hetken heidän elämästään, jolloin he voivat nauttia sääntövapaata elämää.

Vaikka koulutusjärjestelmä muutettiin 1940-luvun lopulla Yhdysvaltojen koulutusjärjestelmää vastaavaksi, siinä on silti omat japanilaiset vaikutteensa. Kouluvuosi alkaa huhtikuun alussa, ja loppuu maaliskuun lopussa. Koululaisilla on siis vuoden loppua vain pari viikkoa vapaata, ennen kuin uusi opintovuosi jo käynnistyy. Kesäloma on vain yhden kuukauden mittainen, ja se on heinäkuun lopusta elokuun loppuun. Muita lomia ei kesäloman rinnalla ole kuin talviloma, joka sekin alkaa vasta joulun jälkeen, sillä joulu ei ole uskonnollinen juhla Japanissa. Loma kestää noin kaksi viikkoa, ja se on useimmiten joulukuun viimeinen ja tammikuun ensimmäinen viikko, sillä uudenvuoden aikaan Japanissa vietetään useita juhlapyyhiä ja festivaaleja uuden vuoden kunniaksi. (Fält ym. 2002, 151.)

Koulu aloitetaan 6-vuoden iässä ala-asteella joka kestää kuusi vuotta. Tämän jälkeen alkaa yläaste, joka kestää kolmen vuoden ajan. Rankka koulutusputki alkaa japanilaisilla jo yläasteella, kun taas Suomessa opiskellaan tosissaan vasta lukiovuosina tai niiden jälkeen. Viimeisenä ylä-astevuotenaan japanilaiset nuoret suorittavat lukion pääsykokeita, ja näihin kokeisiin aletaan valmistautua jo yläasteen ensimmäisellä luokalla. Kokeet ovat todella haastavia, ja hyvään lukioon pääsy tarkoittaa automaattisesti parempia mahdollisuuksia työelämässä. Taistelu näistä koulupaikoista on siis äärimmäisen kovaa, ja henkisesti todella stressaavaa japanilaisille nuorille, jotka ovat vasta teini-ikänsä alkumetreillä. Koko viimeinen vuosi yläastetta käytetään pääsykokeisiin valmistautuen, ja on yleistä, että jotkut jopa käyvät erikseen järjestetyissä iltakouluissa opiskelemaan, ja parantamassa tuloksiaan. (Eastaugh & Sternal-Johnson 2016.)

Tämän lisäksi japanilaisissa kouluissa järjestetään yläasteesta alkaen koulunjälkeisiä klubi-aktiviteetteja, jotka ovat todella suosittuja. Kaikki urheilu- ja koulunjälkeiset aktiviteetit, joita japanilaiset nuoret harrastavat tulevat näistä klubiseuroista jotka keskittyvät urheiluun, opiskeluun tai muihin harrastuksiin. Suomessa, jos nuori haluaa alkaa harrastamaan jalkapalloa, hän etsii kotikaupungistaan jalkapallojoukkueen ja liittyy siihen. Toiminta ei mitenkään liity koulunkäyntiin. Harjoituksia ja pelejä on pari kertaa viikossa. Japanissa taas, jos nuori haluaa harrastaa jalkapalloa, hän liittyy oman koulunsa jalkapalloseuraan, ja harjoittelee koulupäivien jälkeen koulun alueella sijaitsevalla kentällä. Japanissa myöskään nämä seurat eivät ole vain harrastuksia, joiden parissa vietetään aikaa ja pidetään hauskaa kavereiden kanssa. Nämä seurat yleensä kilpailevat valtakunnallisella tasolla, joten nuoret harjoittelevat todella kiivasta tahtia ja

pyrkivät mahdollisimman hyviin suorituksiin. Nämä klubit ovat todella suosittuja ja niitä kannattavat niin opiskelijat kuin opettajatkin. (Takada ym. 1997, 16.)

Lukioon pääsyn jälkeen alkaa sama vaihe, kuin yläasteellakin. Yliopistojen pääsykokeisiin aletaan valmistautua saman tien, ja lukioaikana se on entistä stressaavampaa ja vaikeampaa. Lukio on kestoaltaan neljän vuoden mittainen, niin kuin yliopistokin. Lisäksi klubiaktiviteetit jatkuvat lukiossa. Nuoret tähtäävät hyvään yliopistoon, jotta tulevaisuuden hyvä työura olisi taattu. Lukioaikana iltakouluissa käydään useammin kuin yläasteella. Nuoret pyrkivät siihen, että maaliskuussa kun he valmistuvat lukiosta, he voivat huhtikuun alkaessa astua jo yliopistoelämään. Suomalaisesta näkökulmasta katsottuna tämä kuulostaa stressaavalta, sillä Suomessa varsin yleinen käytäntö on jäädä lukion jälkeen väli vuodelle, ja opiskella tuo vuosi pääsykokeisiin. Japanissa jos yliopistoon ei pääse heti, jää väli vuodelle ja menee töihin, tämä nähdään usein julkisena häpeänä perheelle. Lapsi on epäonnistunut selviämään yhteiskunnassa eikä hänelle ole paikkaa, ellei hän pääse yliopistoon. (Eastaugh & Sternal-Johnson 2016.)

Monet japanilaiset nuoret aloittavat työnteon jo yliopistoaikoina. He tekevät lyhyitä osa-aikaisia vuoroja elättääkseen itseään. Viimeisen yliopisto-vuoden aikana nuoret aloittavat kunnan työnhaun, ja käyttävät siihen suuren osan ajastaan. Tavoitteena on, että valmistumisen jälkeen nuoret voivat heti astua työelämään valmiiksi hankittuun työhön. He saattavat jopa matkustaa eri kaupunkeihin tapaamaan mahdollisia työnantajia kouluvuoden aikana. Japanin työmarkkinat ovat kuitenkin haastavia, ja siksi töitä on usein vaikea löytää tai saada. (Turkki 2005, 28-29.)

6.4 Yhteiskunta

Japanilaisten suuri työmoraali selittyy osin sillä, että maan teknologia on niin edistynyt ja tämä teknologia on aina vaatinut runsasta työvoimaa. Se, että töitä on pakko tehdä ei suinkaan ole ainut syy kovalle työskentelylle Japanissa. Monet japanilaiset kokevat työn antavan suurta tyydytystä ja merkitystä elämälle. Usein työpaikka Japanissa ei ole pelkkä sopimus, jonka perusteella työntekijä saa elantonsa, vaan se on tapaa samaistua suurempaan kokonaisuuteen. Japanilaisille työnteko on tyydyttävä tapa olla osa jotain suurta ja merkittävää. (Macfarlane 2008, 137.) Japanilaisten elämä pyörii

heidän koko ikänsä ajan opiskelun ja työskentelyn ympärillä. Työnarkomania on ollut ongelmana Japanissa jo toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta. Koululaisilla ei pitkien koulupäivien, kotiläksyjen ja koulunjälkeisten klubiharrastusten jälkeen vapaa-aikaa jää muuhun. Aikuisena japanilaiset astuvat työmaailmaan, jossa työajat ovat pitemmät kuin muissa maissa. Vakituiset työntekijät työskentelevät 2000 tuntia vuodessa, joka on 400 tuntia enemmän kuin monissa Euroopan maissa. Vuoden 365:stä päivästä työskennellään 231 päivää, jättäen vapaa-ajalle 104 päivää vapaisiin viikonloppuihin, 15 päivää kansallisiin vapaapäiviin, 5 päivää uudenvuoden vapaisiin, 5 päivää kesälomaan ja 5 päivää muihin palkallisiin vapaisiin. Jos tuo 2000 tuntia jaetaan työpäivien määrällä, japanilainen työskentelee arviolta 8 tuntia 40 minuuttia työpäivittäin. Lisäksi monet työntekijät tekevät paljon ylitöitä, kun jopa 20 prosenttia 20-40 vuotiaista työntekijöistä tekee laillisen 40 viikkotunnin sijasta 60 tuntia viikoittain. (Organisation for Economic Co-operation and Developmentin www-sivut 2016.)

Japanin järjestäytyneitä rikollisuutta eli mafiaa kutsutaan Yakuzaksi. Yakuzan jäsenet näyttävät tavallisilta kansalaisilta, ja yksi tunnusmerkki josta heidät tunnistaa on koko selän, tai koko vartalon peittävästä tatuoinneista. Nämä tatuoinnit ovat taidokkaita ja monivärisiä teoksia lohikäärmeistä, kukista sekä jumalista. Yakuza-ryhmittymiä on useita, ja Japanin poliisin arvion mukaan maassa on noin 80 000 yakuzan jäsentä. Yakuza hoitaa Japanissa kiristyksiä, rahanpesua, uhkapeliä, huumekauppaa ja seksibisnestä, sekä kerää suojelurahoja. Suurin osa ampumavälikohtauksista Japanissa liittyy yakuzaan. Ei ole kuitenkaan rikos kuulua rikollisjärjestöön Japanissa, joten yakuza ei yritä piilotella itseään vaan heillä on toimistoissaan sekä ovissaan ryhmänsä tunnukset niin kuin millä tahansa yrityksellä. Yakuza kuitenkin antaa tavallisten kansalaisten olla rauhassa. (Karvinen 2012, 42-43.)

Japanin historiassa vallinnut luokkajako elää edelleen jäänteinä japanilaisen yhteiskunnan hierarkiassa. Kaikilla on paikkansa, niin perheessä, harrastus- ja opiskeluryhmissä kuin työpaikallakin. Kungfutselaisen ajattelutavan mukaan arvoasteikossa ylempänä olevaa on kunnioitettava ja hänelle on osoitettava uskollisuutta, kun taas ylempänä olevan velvollisuus on huolehtia alemmistaan. Lojaalius on merkittävä piirre japanilaisissa. Kuten samurait aikoinaan olivat lojaaleja lääniherroilleen, ovat yrityksessä alaiset lojaaleja esimiehilleen. (Karvinen 2012, 137.)

Japanilainen ei halua yksilönä herättää huomiota, vaan haluaa olla muiden ryhmän jäsenen kaltainen osa porukkaa. Joka yhteisöllä on oma rakenteensa, joka määrittää jäsenen paikan. Toimistoissa uusimmat työntekijät ovat pohjimmaisena, ja virkaiän varttuessa työntekijä nousee arvoasteikolla. Kouluissa pätee sama asteikko. Vanhempi opiskelija on aina senpai, jota kunnioitetaan ja nuorempi opiskelija on kōhai eli juniori. Perheissä vanhimmalla pojalla on aina velvollisuus huolehtia iäkkäistä vanhemmistaan. Maaseudulla vanhin poika jatkaa vanhempiansa työtä. (Takada ym, 1997, 137.)

Hierarkian merkitystä korostaa myös japanilaisten tapa viitata ja puhua eri ihmisistä. Nimien perään liitetään yleensä pieni liite kuvaamaan ja korostamaan henkilön asemaa. San on neutraali ja kohtelias liite, jota käytetään naisista ja miehistä. Sama taas on huomattavasti kohteliaampi muoto, jota käytetään esimerkiksi kirjekuoriin kirjoittaessa. Työpaikalla korkea-arvoisempia henkilöitä, kuten perheenjäseniäkin, kutsutaan yleensä tämän aseman osoittamalla nimellä. Osastopäällikköä ei siis kutsuta päällikön omalla nimellä vaan buchoo-nimellä, ja omaa isoveljeäkin kutsutaan oniisaniksi oikean nimen sijasta. Lisäksi japanin kielessä on monta eri puhetapaa puhua normaalia kohteliaammin, ja näitä puhetapoja kutsutaan keigoksi. Keigoa käytetään yleisesti ottaen liikemaailmassa, jossa keigon osaaminen on välttämätöntä. (Takada ym. 1997, 138.)

Japanin kielessä tunteiden osoittamista toista ihmistä kohtaan käytetään paljon lievempiä ilmauksia kuin länsimaalaisessa puheessa. Pelkkä termi ”suki desu”, joka tarkoittaa konkreettista toisesta henkilöstä pitämistä, pidetään romanttisena tunnustuksena. Termiä ”rakastan sinua” käytetään todella harvoin. Japanissa pariskuntien välisen läheisyyden osoittamista julkisilla paikoilla pidetään epäsopivana. Vaikkakin nykyään länsimaalaisten tapojen omaksuminen hellyydenosoituksissa on lisääntynyt, monet japanilaiset pitävät silti niitä epämukavina ja kiusallisina. Halaaminen, suutelu ja käsikkäin kävely julkisilla paikoilla ovat monien mielestä epäsopivaa käytöstä, varsinkin iäkkäämmän sukupolven mielestä. (Takada ym. 1997, 57.)

Japanilainen kommunikaatio ja sosiaalinen yhdessäolo eivät ole avointa. Se ei kannusta ihmisiä ilmaisemaan omia oikeita mielipiteitään, näkemyksiään ja tunteitaan vaan päinvastoin, henkilökohtaiset ja merkitykselliset asiat halutaan piilottaa ja peittää

monikerroksisen kommunikaation alle. Julkisesti japanilaiset käyttäytyvät hyvien tapojen mukaan, mutta sisimmässään he kokevat voimakkaita ristiriitoja ja ajattelevat kriittisesti asioista ja tapahtumista ympärillään. Nämä mielipiteet kuitenkin pidetään itsellään, tai ne jaetaan ainoastaan kaikkein läheisimpien ihmisten kanssa. Japanin kielessä on olemassa erilaisia vastinparisanoja kuvaamaan tällaista sosiaalisen käyttäytymisen monikerroksisuutta. Yksi näistä pareista on tatamae ja honne. Tatamae on julkinen toiminta- ja käyttäytymisperiaate. Honne tarkoittaa omia aitoja tunteita ja toiveita, joita ei saa tai ei voi avoimesti ilmaista. Kun tatamae on poliittisesti korrektaa, niin honne on piiloon kätkeytyä ihmisten aitoja tunteita ja reaktioita. Toinen pari on soto ja uchi, joista soto tarkoittaa ulkopuolista ja ulkopuolella olemista, kun taas uchi tarkoittaa sisäpiiriläistä. Nämä sanaparit tulevat japanilaisten tarpeesta erotella toisiaan sisäpiiriläisiin ja ulkopuolisiin. (Turkki 2005, 24.)

Japanilaisten on ollut läpi historian vaikea hyväksyä erilaisuutta ja toisia kansallisuuksia yhteiskuntaansa. Heidän käsityksensä omista geneettisistä erityspiirteistä ovat vahvoja. Japanissa asuukin vain 1,5 prosenttia ulkomaalaisia, ja pakolaisstatus myönnetään vain noin kymmenelle hakijalle vuosittain. Kysymys rajojen avaamisesta ja maahan tulon helpottumisesta jakaa Japanin poliittisesti. Toiset näkevät maahanmuuttajien tulon mahdollisuutena rakentaa Japanista suvaitsevampi, kansainvälisempi sekä dynaamisempi maa. Toisaalta taas ennakkoluulot ja rasismi ovat yleisiä jopa koulutettujen japanilaisten keskuudessa. (Turkki 2005, 55.)

6.4.1 Yhteiskunnan ulkopuolella

Koulusta valmistumisen jälkeen japanilaisten nuorten täytyy kohdata vaikeat työmarkkinat Japanissa. Vakituista työtä on todella vaikea saada, ja monet tekevät useita eri osa-aikatoimia joista tienaa vain sen verran, että itsensä voi elättää, mutta perheen perustaminen on hankalaa, jollei mahdotonta. Työelämä Japanissa on rankkaa, ja nuorten työllistymisen huono mahdollisuus yhdistettynä koko kouluiän jatkuneeseen suureen määrään stressiä saattaa aiheuttaa mielenterveysongelmia, joissa ratkaisuna toimii yhteiskunnasta poisjättäytyminen. Japanissa on olemassa erilaisia ihmisryhmiä, jotka ovat yhteiskunnan ulkopuolella joko omasta tahdostaan tai työttömyyden vuoksi. Hi-

kikomoriksi kutsutaan nuorta henkilöä, joka eristäytyy kotiinsa tai aikuista, joka jätetään yhteiskunnan ulkopuolelle tekemättä töitä. Tällaiset ihmiset eristäytyvät koteihinsa yksin, eivätkä he poistu koskaan. Hikikomorille sosiaalinen ahdistus ja paine täyttää yhteiskunnan vaatimukset ovat liian suuret, ja tällöin henkilö päättää jättäytyä yhteiskunnasta kokoaan pois. Muita selityksiä ovat koulukiusaaminen, ahdistava äitisuhde sekä japanilaisen kulttuurin vastainen tunteista puhuminen. (Karvinen 2012, 172.) NEET on lyhennys sanoista “Not in Education, Employment, or Training”. NEET nuoret ovat työelämästä sivuun ajautuneita, jotka ovat vaikeasti syrjäytyneet yhteiskunnasta. NEET nuoret nähdään vakavana ongelmana Japanissa, ja valtio yrittää välttää näiden nuorten kertymistä pitämällä kouluissa tarkkaa urasuunnittelua opiskeluiden ajan. (Turkki 2005, 50.)

Kuitenkin työttömien ja erakoituneiden japanilaisten lisäksi Japania vaivaa vieläkin suurempi kansallinen sosiaalinen ongelma, joka on itsemurhat. Kuten suomalaisetkin, japanilaiset ovat myös itsemurhatilastojen kärkikansaa. Noin 30 000 ihmistä tekee itsemurhan vuosittain Japanissa, vaikkakin lukua onkin saatu laskemaan 6 viime vuoden aikana. (Karvinen 2012, 131.) Japanin itsemurhaluku on silti 60 prosenttia korkeampi kuin kansainvälinen keskiarvo. Yleisin itsemurhan keino on hypätä junan alle, tai alas korkealta paikalta. Huomasin tämän itse ollessani Japanissa, kun vain 4 kuukauden aikana jäin monesti jumiin Osakan keskustaan junaliikenteen pysähtyessä pariiksi tunniksi, kun junan eteen oltiin hypätty. Näissä tilanteissa juna-asemilla kuulutetaan neutraali virallinen ilmaisu, jonka mukaan junaliikenne on poikki radalle joutuneen ihmisen aiheuttaman onnettomuuden vuoksi. (Porrasmaa 2012, 100.) Itsemurhien syiksi lukeutuu työttömyys, mielenterveysongelmat, sosiaaliset paineet sekä kiusaaminen. Japanissa on myös historiallinen perinne, jossa oman epäonnistumisen tai virheet voi kunniallisesti kantaa tekemällä itsemurhan. Japanin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mukaan itsemurhista on muodostunut hälyttävä epidemianomainen ilmiö, johon ollaan yritetty menestyksekkäästi puuttua, vaikka tilastot ovatkin vielä hälyttävän korkeat. Itsemurha on tabu ja se merkitsee stigmaa omaisille. Japanissa mielenterveyspalvelut ja näiden ongelmien käsittely ovat erittäin alkukantaisella tasolla, ja tämä on myös yksi ratkaiseva tekijä itsemurhien määrää ajatellen. Ongelmista vaietaan tai niitä hoidetaan vain lääkityksellä. Masentunut ja elämäänsä pettynyt ihminen jätetään Japanissa usein pärjäämään omillaan, vaikka riittävällä ehkäisytyöllä suuri määrä itsemurhista voitaisiin välttää. (Turkki 2005, 102.)

6.4.2 Tapakulttuuri

Japanissa asioista kieltäytymistä julkisesti ei tapahdu useasti ja suoraa kielteistä vastausta vältetään, sillä halutaan miellyttää, eikä loukata toista osapuolta. Katsekontaktia pidetään kunnioituksen puutteena ja henkilökohtaisena loukkauksena. Käteltäessä tai kumartaessa vain pientä ja nopeaa katsekontaktia pidetään riittävänä ja kohteliaana. Japanilaiset eivät myöskään pidä satunnaisista vartalon kontakteista. Kättely ymmärretään ja sitä harrastetaan länsimaalaisten kanssa, mutta muuten tervehtiminen hoidetaan japanilaisille mielleltävämällä kumartamisella. Kumartaminen syvään ja pitkään on yleinen tervehtimisen tapa, varsinkin liiketapaamisissa. Kumartaminen on myös kunniakas tapa joka merkkää sitä, että tervehtijä kunnioittaa vastaajan viisautta ja kokemusta. Kumartaessa kumarruksen tavan ja pituuden pitäisi aina vastata statusta, esimerkiksi työntekijän kumartaessa esimiehelleen työntekijä kumartaa kauemmin ja alemmas kuin esimies. Kumartaminen on myös hyvä tapa pahoitella tai pyytää anteeksi. (Takada ym. 1997, 42-44.)

Japanilaiset puhuttelevat toisiaan sukunimen mukaan. Vain perhe ja todella läheiset ystävät kutsuvat toisiaan etunimellä, ja lupa kutsua toista etunimellä saavutetaan yleensä vasta monen vuoden tuntemisen jälkeen. Japanilaiset ovat täsmällisiä, ja saapuvat tapaamispaikalla yleensä ajoissa. Myöhästyminen on todella tönkeää eikä sitä katsota hyvällä. (Takada ym. 1997, 89.) Omat japanilaiset ystäväni olivat kuitenkin todella usein myöhässä sovitusta tapaamisistamme, joka oli outoa niin vahvasti aikaorientoituneessa maassa. Lahjakulttuuri on täysin omanlaisensa Japanissa. Pieniä lahjoja annetaan usein kiitoksena, sekä hyvästellessä vierailun päätyttyä, ja näihin lahjoihin yleensä vastataan vastalahjalla. Tuliaiset kuuluvat myös tähän kulttuuriin, ja japanilaiset tuovat aina paljon tuliaisia matkoiltaan eri kaupunkeihin tai ulkomailla. Pienten sopivien lahjojen ajatellaan edustavan antajan ystävyyttä, kiitollisuutta sekä kunnioitusta paljon paremmin kuin sanoin näitä tunteita voisi kuvailla. Näiden kolmen ominaispiirteen lisäksi japanilaisille ovat ominaisia rehellisyys, suoraselkäisyys sekä lojaalisuus. (Axtell 1993, 119.) Kohteliaisuus on suurimpia japanilaisia hyveitä. Ystävällinen hymy ja halu auttaa ovat ominaisia japanilaisille tilanteessa kuin tilanteessa. Pidetään kuitenkin tönkeänä, jos nuori henkilö ristii kätensä tai jalkansa. Omaan kotiinsa kutsuminen on myös harvinaista. (Takada ym. 1997, 106.)

Kehujen vastaanottamista saatetaan pitää japanilaisessa kulttuurissa töykeänä ja itsekkäänä. Kehuihin vastataan aina kieltämällä ja vaatimattomasti. Jos ulkomaalainen vastaa kehuihin kiittäen, japanilaisen ilme voi olla näkemisen arvoinen ja tilanne saattaa muuttua kiusalliseksi. Näin kävi itselleni muutaman kerran. Keskustellessa japanilaisen kanssa heillä on yleensä tapana kommentoida lyhyillä täytesanoilla kuunnellessaan toista henkilöä (niinkö, ihanko totta, kyllä, aivan) osoittaakseen, että he ovat läsnä keskustelussa. (Takada ym. 1997, 13.)

Vaikka Japanissa toimiikin iso mafiaryhmä Yakuza, rikollisuutta tapahtuu silti todella vähän ja Japani on siksi turvallinen maa. Aselaki on todella tiukka, ja aseita ei löydy maasta useita. Koulumatkallani Japanissa sijaitsi jopa aseiden sulattamo, jossa sulattamon työntekijät hävittivät sinne tuotuja tai löytämiään aseita. Japanissa myöskään ei vallitse länsimaalaisille ominainen ”löytäjää saa pitää” asenne, vaan löydettyt tavarat toimitetaan aina poliisille. Ulkomaalaiset jotka oleskelevat Japanissa, saattavat kuitenkin joutua epämiellyttävän käytöksen kohteiksi. Tuijottaminen ja osoittelu, tuntemattomien lähestyminen ja humalassa huutelu ovat yleisiä tapoja joilla japanilaiset saattavat kohdella ulkomaalaisia. He eivät kuitenkaan tarkoita käytöksellään pahaa, vaan ovat vain aidosti kiinnostuneita eri kulttuurien edustajista. Joissakin tapauksissa kyseessä voi olla rasismia, sillä sitä esiintyy Japanissa. Vaikka rehellisyyttä arvostetaan, aggressiivinen itsetietoisuus ei ole osa Japanin kulttuuria ja sen ajatellaan olevan loukkaavaa. Japanilaiset pukeutuvat melko konservatiivisesti. Hellemekot, aurinkolasit, lyhythihaiset paidat ja kirkkaat värit kuuluvat lomapukeutumiseen eikä niitä näy paljoa suurissa kaupungeissa. Liikemiehet ja -naiset pukeutuvat joka päivä pukuun. Ylä-astelaiset ja lukiolaiset käyttävät koulupukuja. (Takada ym. 1997, 15-24.)

6.5 Populaarikulttuuri

60 tuntia töitä viikossa ja 5 päivää kesälomaa saattaa kuullostaa hullulta ajatukselta suomalaisen mielestä. Japanissa työmoraali on erityisen kovaa, ja siihen sopeutuminen on osa kulttuuria. Kuinka sitten japanilaiset rentoutuvat pieninä hetkinään vapaalla? Alkoholin käyttö on japanilaisille liikemiehille yksi tapa rentoutua. Usein töiden jälkeen ja viikonloppuisin liikemiehet suuntavat izakaya-ravintoloihin nauttimaan virvokkeista ja vapaa-ajasta. Yleisesti ottaen päihtyneenä esiintymistä ei katsota hyvällä

Japanissa, vaikkakin päihtyneenä japanilaisen on sallittua esittää todellinen luonteensa ilman jälkiseurauksia. (Inkinen ym. 1994, 103.) Liikemiesten velvollisuudeksi luokitellaan töiden jälkeen oluelle lähtö kollegojen kanssa. Absolutistit ovat harvassa Japanissa, ja naisetkin pitävät juomisesta. Karaokessa laulaminen on myös todella suosittu vapaa-ajan viettotapa niin nuorten kouluikäisten, kuin aikuisten liikemiestenkin seurassa. Japanissa karaokebaareja on useita, ja niissä omalle seurueellensa saa vuokrattua pienen huoneen, jossa karaokesta voi nauttia vain omien ystäviensä kesken ilman julkisen häpeän pelkoa. Juomat ovat halpoja, ja pientä naposteltavaakin on tarjolla. Pitkien työpäivien jälkeen alkoholin nauttiminen saattaa jatkua sen verran kauan, että julkinen liikenne lakkaa kulkemasta. Tällöin liikemiehillä on tapana nukkua edullisissa kapselihuoneissa, joissa nukutaan pienissä putkiloissa. Näistä kapseleista löytyvät petivaatteet, pistorasia ja pieni tv. Hotellissa vietetyn yön jälkeen on helppo suunnata heti aamulla takaisin töihin. (Takada ym. 1997, 26.)

Toinen rentouttava asia, joka on kuin rituaali japanilaisille, on kylpeminen. Kylpeminen suoritetaan yleensä ennen päivällistä tai ennen nukkumaanmenoa. Japanilaisissa kodeissa vessa ja kylpyhuone ovat aina kaksi erillistä huonetta. Japanissa kylpyvettä ei vaihdeta, vaan kaikki perheenjäsenet kylpevät samassa vedessä. Tämän vuoksi ennen kylpyyn menoa jokaisen tulee pestä itsensä. Pesu tapahtuu suihkussa tai käsisuihkulla istuttaessa pienellä jakkaralla, jonka jälkeen kylpijä huuhtelee itsensä perusteellisesti. Japanilaiset nauttivat erittäin kuumista kylvyistä. Japanissa on myös paljon julkisia kylpylöitä, joihin japanilaiset voivat mennä kylpemään, jos he asuvat pienissä asunnoissa joissa ei ole kylpyammetta, tai jos he haluavat mennä ystäviensä kanssa rentoutumaan. Näissä julkisissa kylpylöissä pesukäytäntö on sama kuin kotitiloissakin. Ammeet ovat suuria uima-altaan tapaisia matalia kaukaloita. Niissä uiminen on kuitenkin kiellettyä, ja epäsopivaa käytöstä ja hihittelyä ei katsota hyvällä. Julkiset kylpylät ovat erittäin suosittuja Japanissa, ja myös länsimaalaiset nauttivat niiden kulttuurillisuudesta. Monien matkailijoiden saattaa kuitenkin olla vaikea päästä julkisiin kylpylöihin kylpemään, sillä monet kylpylät eivät hyväksy isoja tai näyttäviä tatuointeja, sillä ne yhdistetään Japanin Yakuza-mafiaan. (Takada ym. 1997, 4-5.)

Japanissa on paljon erilaisia kansallisia juhlapäiviä. Näinä päivinä kaikki julkiset toimitukset ja liikkeet ovat kiinni. Ympäri vuoden Japanissa juhlitaan monia festivaaleja, jotka keskittyvät yleensä naapuruston temppelisiin. Nämä festivaalit ovat erilaisten

asioiden juhlistamista; vuoden tai vuodenajan vaihtuminen, kylvämisen ja sadonkorjuun juhla, lasten ja vanhusten juhla, keisarin syntymäpäivä ja niin edelleen. Tällaiset festivaalit sisältävät paljon värikästä tapahtumaa; kansantansseja, karnevaalitapaisia pelejä ja ruokakojuja, jousiammuntaa ja muita kamppailulajien esityksiä sekä kannettavia koristeltuja temppeleitä joita hienoihin asuihin pukeutuneet japanilaiset kantavat katujen läpi. Kesällä festivaaleilla nautitaan myös ilotulituksista. (Takada ym. 1997, 41.)

Monet japanilaiset ovat innokkaita urheilufaneja, ja sekä perinteiset että länsimaalaiset lajit ovat suosittuja. Pesäpallo on ollut suosituin laji monet vuodet, ja se onkin tunnettu Japanin kansallisurheilulajina. Myös jalkapallo on erittäin suosittu laji, varsinkin nuorten keskuudessa. Perinteisistä urheilulajeista sumopaininta on suosituin. Muita suosikkejä ovat kendo, judo sekä muut kamppailulajit, kuten myös japanilaistyylinen jousiammunta. (Takada ym. 1997, 74-75.)

Yksi Japanin tärkeimpiä vientituotteita maailmalle nykypäivänä ovat manga ja anime. Mangasta käytetään käännoissanana ”sarjakuvaa” tai ”graafista novellia” vaikka nämä sanat eivät pystykään kokonaan sisäistämään tämän genren rikkautta sekä monimuotoisuutta Japanissa. Mangalla on pitkä historia, joka alkoi jo Tokugawa-aikakaudella 1600-luvulla. 1900-luvulla toisen maailmansodan jälkeen mangan menestys alkoi kukoistaa sen saadessa vaikutteita amerikkalaisista sarjakuvista, esimerkiksi Teräsmiehestä. Nykypäivänä manga on suosittua kaikenikäisten japanilaisten keskuudessa, ja se kattaa laajan valikoiman aiheita aina tavallisimmista aiheista kuten toiminnasta, romantiikasta, draamasta sekä science fictionista, aina myöskin erikoisempiin aiheisiin kuten urheiluun, ruokaan, historiaan sekä erotiikkaan. (Tsutsui 2008, 15.) Kaikista Japanin kirjapainojen painamista tuotteista 40 prosenttia on mangaa, ja markkinoille tuotetaan kuukaudessa yli 20 miljoonaa mangakirjaa. (Turkki 2005, 115.) Tarinat ovat pitkiä, jopa satoja sivuja. Tapahtumat kuvataan elokuvamaisesti kuvilla, jotka tekevätkin mangasta kuvakäsikirjoitettuja elokuva-sarjakuvia. Kun nämä elokuvamaiset sarjakuvat animoidaan, syntyy animea. Vaikka alun perin anime saikin vaikutteita vahvasti länsimaalaisista animaatioista, kuten Walt Disneyn teoksista, se on kehittänyt omat tunnusomaiset ja huomiota herättävät visuaalisen tyylin piirteensä. Japanilainen animaatio on saanut kansainvälistä tunnustustakin animaatio-ohjaajan Miyazaki Hayaon voittaessa Oscar-palkinnon animaatioelokuvastaan Henkien kätkemä, joka lukeutuu

kaikkien aikojen menestyksekkäimmäksi japanilaiseksi animaatioelokuvaksi. Animen ulkomaille vienti alkoi aikaisin toisen maailman sodan jälkeen sen menestyksen myötä Japanissa, ja monet nuoret länsimaalaiset ovatkin katselleet useita eri animesarjoja lapsuudessaan. Kuitenkin vasta 2000-luvulla animesta ja mangasta syntyi kansainvälinen popkulttuurillinen ilmiö. Manga, anime ja näiden oheistuotteet videopelit sekä erilaiset fanituotteet, keräsivät suurta suosiota ensin Japanissa, ja lopulta maailmanlaajuisesti luoden näin kokonaan uuden alakulttuurin, jota kutsutaan yleisesti nimellä otaku. Otaku-kulttuuri nähtiin vielä 2000-luvun alussa häpeällisenä asiana. Kuitenkin nykypäivänä, varsinkin länsimaissa otaku-fanien stigma on alkanut hälvetä, ja tästä kulttuurista nautitaan laajemmin ja julkisemmin kuin ennen. (Tsutsui 2008, 14.)

Iso osa japanilaista kulttuuria, jonka suosiolle ei näy loppua, on niin kutsuttu kawaii-kulttuuri. Kawaii tarkoittaa söpöä tai rakastettavaa. Japanissa söpöydellä on vakaa ja tärkeä osa kulttuuria. Söpöys kuvaa kulttuurillista aspektia joka on levinnyt japanilaiseen popkulttuuriin, viihteeseen, kommunikaatioon, vaatetukseen, leluihin ja periaatteissa melkein päikkäen japanilaiseen. Söpöys kulttuurillisena aspektina alkoi 1970-luvulla teini-ikäisten tyttöjen alkaessa kirjoittaa ja piirtää pieniä söpöjä kuvia tekstien mukaan. Vaikka tämä kirjoitustapa kiellettiin kouluissa sen lukukelvottomuuden vuoksi, se levisi lehtiin samaan aikaan kun markkinoille ilmestyi Hello Kitty nukke. Nuken suuren suosion vuoksi sitä seurasi nopeasti muita söpöjä nukkeja sekä hahmoja, esimerkiksi Nintendo-pelien hahmot. Kawaii-kulttuuri alkoi levitä, ja nykypäivänä tätä kulttuuria esitellään ja eletään monin eri tavoin. Sekä naiset että miehet pukeutuvat ja matkivat söpöjen hahmojen ulkonäköä. Tämä kulttuuri on luonut monia eri tyyli-suuntauksia, joista tunnetuimpiin kuuluu lolita-tyyli, johon kuuluvat viktoriaaniset ja rokokootyyliset tyllihameet yhdistettynä erilaisiin söpöihin asusteisiin. Japanilaiset tunnetaan yleisesti ottaen vakavina, työhönsä keskittyneinä aikuisina. Minkäänlainen hassuttelu tai hullunkuriset asiat eivät ole julkisilla paikoilla sallittuja. Tästä huolimatta japanilaiset rakastavat kaikkea söpöä, ja lapsellista. Näiden kahden aspektin ristiriidan vuoksi syntyi kawaii-kulttuuri, joka antaa japanilaisille mahdollisuuden irrotella vapaa-ajallansa. (Big Thinkin www-sivut 2016.)

7 KULTTUURIOPPAAN KOOSTAMINEN

Oppaan koostaminen aloitettiin kokoamalla tästä raportista saatu teoretieto Japanin kulttuurista, sekä etsimällä lisää oppaaseen relevantimpaa tietoa aiheesta. Oppaalle rakennettiin runko sisällysluettelon avulla, ja se koostuu kulttuurin teoriasta, Suomen ja Japanin välisen suhteen esittelystä, syistä miksi japanilaiset haluavat matkustaa Suomeen, kulttuurieroista ja samankaltaisuuksista suomalaisen ja japanilaisen kulttuurin välillä, tiivistetystä esittelystä Japanin kulttuurista, tietoa japanilaisista matkailijoista sekä tietoa Suomesta kohdemaana. Oppaan lopussa on myös lyhyt esittely Naantalista matkailukohteena, sekä konkreettisia neuvoja, miten toimia japanilaisten kanssa. Tämän rungon ympärille kirjoitettiin oppaan tekstiosuus.

Oppaassa käytettiin lähteenä laajalti Visit Finlandin www-sivuja. Sivuilta löytyvän markkinatiedon avulla esiteltiin Suomea matkailumaana sekä pohdittiin syitä japanilaisten halulle matkustaa Suomeen. Nämä tiedot sisällytettiin oppaaseen, sillä ne ovat oleellisia tietoja matkailualan työntekijöille, sekä oppaalle haluttiin saada jotain muutakin sisältöä kuin pelkkää tietoa japanilaisesta kulttuurista. Opas muotoiltiin ja kasattiin yhdeksi kokonaisuudeksi Word-tekstinkäsittelyohjelman avulla. Tähän valintaan päädyttiin resurssien puutteen sekä ajankäytön helpottamisen vuoksi, vaikka taitto-ohjelmien käyttö olikin yhdessä vaiheessa projektia harkinnassa. Tämä osoittautui kuitenkin liian aikaa vieväksi ja haasteelliseksi, joten taitto-ohjelmien käytöstä luovuttiin ja päätettiin käyttää Word-ohjelmaa.

Oppaassa on käytetty opinnäytetyöraportista saatua materiaalia sekä internet-lähteitä aiheesta. Visuaalisuutta pyrittiin korostamaan Word-ohjelman avulla mahdollisimman paljon, sillä kuvamateriaalia ei käytetty lainkaan. Tähän päätökseen päädyttiin kuvamateriaalien hankinnan hankaluuden vuoksi, eivätkä kuvat olisi tuoneet oppaaseen mitään tärkeää informaatiota, vaan olisivat enemmänkin somistaneet sitä.

8 YHTEENVETO

Työn tarkoituksena oli luoda opas japanilaisesta kulttuurista matkailualan työntekijöille. Ensin ideana oli toteuttaa työ haastattelemalla japanilaisia matkailijoita Naantalissa sekä ottaa Muumimaailma mukaan työhön näkökulmaksi. Matkailijoiden haastatteluista ja havainnoinnista päätettiin kuitenkin luopua työn ollessa toiminnallinen, sekä aiheen laajuuden vuoksi. Työhön otettiin teorettinen näkökulma ja sen pohjalta kirjoitettiin teoreettiseen tietoon perustuva kulttuurillinen opas. Työn toimeksiantaja Naantalin Matkailu Oy antoi luvan toimia työn suhteen vapaasti.

Teoriaosuuden valmistuttua kirjoitettiin toiminnallinen opas. Opas oli tarkoitus ensin toteuttaa mahdollisimman visuaalisen näköiseksi ja kauniiksi. Taitto-ohjelmien sijaan päädyttiin kuitenkin käyttämään Word-tekstinkäsittelyohjelmaa, ja opas tehtiinkin yksinkertaiseksi ja informatiiviseksi. Tähän päätökseen päädyttiin resurssien ja ajankäytön säästämisen vuoksi. Työn loppupuolella pohdittiin, olisiko työhön voinut liittää haastattelun tai tiedonannon työn toimeksiantajalta Tarja Rautiaiselta, joka olisi tuonut erilaista näkökulmaa ja mielenkiintoista lisätietoa työhön. Rautiaista ei ollut kuitenkaan mahdollista haastatella hänen kiireellisen aikataulunsa vuoksi, ja työ haluttiin saada valmiiksi kevään 2017 aikana. Aika ei olisi riittänyt enää kokoaan uuden haastattelun toteuttamiseen, joten ideasta päätettiin luopua.

Työn loppupuolella olin sähköpostin kautta yhteydessä Rautiaiseen, ja pyysin häneltä täydentävää tietoa yritysesitykseen Naantalin Matkailu Oy:stä, sekä arvioinnin työstä. Rautiaiselta saatujen lisäysten perusteella työ saatiin muokattua lopulliseen muotoonsa. Rautiaisen positiivisen arvioinnin mukaan työ tulee olemaan hyödyllinen Naantalin Matkailu Oy:lle, esimerkiksi koulutuksissa.

9 LUOTETTAVUUSTARKASTELU

Opinnäytetyön lähteitä valitessa tulisi kiinnittää huomiota lähdekriittisyyteen. Lähdekriittisyys on tärkeää työn reliabiliteetin eli toistettavuuden kannalta. Samasta aiheesta

voi olla kirjoitettuna monia eri teoksia, jotka kuitenkin saattavat antaa toisiaan vastavia tietoja aiheesta. Kun arvioidaan lähteiden luotettavuutta, tulisi kiinnittää huomiota kirjoittajan tunnettavuuteen, lähteen ikään, alkuperään sekä uskottavuuteen. Lähteenä tulisi myös käyttää mahdollisimman uusia lähteitä, sillä tutkimusten ja teosten tiedot muuttuvat ja vanhentuvat nopeasti. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 113-114.)

Lähteenäni käytetyt teokset japanilaisesta kulttuurista ovat mielestäni luotettavia, sillä niiden kirjoittajat ovat japanilaisen kulttuurin ammattilaisia. Osa heistä on asunut ja työskennellyt Japanissa vuosia, ja osa taas on tutkinut japanilaista kulttuuria työkseen. Heillä on siis paljon omaa kokemusta aiheesta, sekä tutkittua tietoa tästä kulttuurista. Tästä syystä näiden lähteiden käyttö tässä työssä on mielestäni perusteltua. Lisäksi omat kokemukseni, ja itse oppimani asiat japanilaisesta kulttuurista auttoivat suuresti lähteiden luotettavuutta pohtiessa.

Joihinkin aiheisiin oli kuitenkin haastavaa löytää luotettavia lähteitä. Käytin moneen aiheeseen liittyen internet-artikkeleita, joista osa oli blogeja. Artikkelit olivat kuitenkin mielestäni luotettavia itse oppimani tiedon perusteella. Japanin koulutusjärjestelmä -kappaleessa sovelsin paljon itse oppimaani tietoa yhdistämällä sitä löytämäni teoriatietoon. Opiskelin ollessani vaihto-opiskelijana Japanissa japanilaisesta koulutusjärjestelmästä ja tein yhdelle opintojaksolle aiheesta esitelmän. Tämän vuoksi osasin kertoa, mitkä lähteet tästä aiheesta ovat luotettavia ja mitkä eivät. Näin ollen lähteet joita olen käyttänyt japanilaiseen kulttuuriin liittyen, ovat kaikki perusteltuja ja luotettavia.

Suurin osa lähteistä joita työssäni olen käyttänyt, on 2000-luvulta, joten mielestäni ne ovat suhteellisen uusia ja luotettavia. Jouduin kuitenkin käyttämään muutamaa lähdetä 1990-luvulta, ja tällaisten lähteiden suhteen tulisi olla todella lähdekriittinen vanhentuneen tiedon varalta. Takadan & Lampkinin kirjoittamassa teoksessa vuodelta 1997 löytyi osittain vanhentunutta tietoa, mutta Japanissa opiskelijavaihdon aikana oppimani mukaan osasin välttää näitä vanhentuneita tietoja. Käytin siis vain tietoja, joiden tiedän olevan edelleenkin tosia. Tästä syystä pystyin käyttämään vanhempiakin lähteitä luotettavina työssäni.

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia opas matkailualan työntekijöille japanilaisesta kulttuurista, joka olisi informatiivinen, yksinkertainen sekä mielenkiintoa herättävä. Mielestäni onnistuin täyttämään suurimman osan itselleni asettamista tavoitteista työni suhteen. Haastavuutta työhön toivat teoriaosuuden rajaaminen sekä japanilaisesta kulttuurista kertovien lähteiden löytäminen ja niiden luotettavuus, sillä eräät lähteet joita työssäni käytin, olivat vanhoja. Kuitenkaan vanhojen lähteiden käyttö työssäni ei ollut ongelma, sillä kaikki käyttämäni tieto on ollut olennaista ja tarkkaa tietoa japanilaisesta kulttuurista. Onnistuin mielestäni laatimaan työn ja oppaan, jossa yhdistyvät käyttämäni lähteet, sekä Japanissa opiskelijavaihdossa oppimani tieto japanilaisesta kulttuurista. Juurikin tämä omien kokemuksieni kautta opittu tieto kulttuurista oli todella tärkeä näkökulma lähteiden luotettavuuden kannalta.

Aikataulussa pysyminen tuotti haastavuutta työhön. Tavoitteenani oli valmistua jo joulukuussa 2016, joka osoittautui mahdottomaksi työtilanteeni vuoksi. Tästä johtuen työn valmistuminen venyi keväälle 2017. Haastavuutta työhöni toi myös tuotoksen, eli oppaan visuaalinen puoli. Halusin ensin oppaasta näyttävän ja persoonallisen, mutta jouduin aikatauluongelmien sekä resurssien puutteen vuoksi luopumaan tästä ajatuksesta, ja opas tehtiinkin siksi yksinkertaisen näköiseksi. Olen kuitenkin tyytyväinen lopulliseen tulokseen, sillä se on helppolukuinen sekä mielenkiintoa herättävä.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotosta eli opasta voidaan hyödyntää kaikissa matkailualalla toimivissa yrityksissä, jotka ovat kanssakäymisissä japanilaisen kulttuurin kanssa. Työn tilaaja Naantalin Matkailu Oy voi hyödyntää opasta omien työntekijöidensä keskuudessa, sekä perehdyttäessään uusia työntekijöitä yritykseensä. Uskon oppaan herättävän mielenkiintoa lukijalleen, ja antavan tarvittavaa tietoa japanilaisesta kulttuurista. Mielestäni opinnäytetyön tekeminen on lisännyt myös omaa osaamistani matkailun alalla, sillä en ollut opiskellut opintojaksoja kulttuurista ennen opinnäytetyöni aloittamista. Opin kirjoitusprosessin aikana paljon uutta teoretietoa kulttuurista, joka täydensi jo valmiiksi oppimaani tietoa aiheesta.

Naantalin Matkailu Oy:n toimitusjohtaja Tarja Rautiainen antoi opinnäytetyöstä positiivista palautetta. Rautiaisen mielestä lukija saa työstä paljon hyvää ja käytännönläheistä tietoa, jota voitaisiin käyttää esimerkiksi tulevissa koulutuksissa. Työstä löytyi myös paljon erinomaisia yksityiskohtia, sekä työ auttaa ymmärtämään paremmin japanilaisten matkailijoiden käyttäytymistä, ja sitä miten heidän kanssaan tulisi toimia, ettei kumpikaan osapuoli menetä kasvojaan. Tällä hetkellä japanilaiset näkyvät Naantalissa eniten Naantalin Kylpylässä, mutta voidaan olettaa, että jatkossa heidän kävijämääränsä tulevat nousemaan, ja että he tulevat käyttämään myös muita palveluita, kuin Muumimaailmaa tai Naantalin Kylpylää. Naantalin Matkailu Oy on jo kääntämässä yksittäisille asiakkaille suunnattua englanninkielistä Naantali Highlights- esitettä japanin kielelle, ja tämän avulla he toivovat, että japanilaiset löytäisivät Muumien lisäksi muutakin koettavaa Naantalista. (Rautiainen sähköposti 30.03.2017.)

Japanilainen kulttuuri, kuten kaikki maailman kulttuurit, muuttuvat ajan saatossa. Mielestäni onnistuin yhdistämään työssäni vanhaa sekä nykypäiväistä japanilaista kulttuuria, ja siksi uskon, että opas tulee olemaan hyödyllinen myös tulevaisuudessa. Aihetta on myös helppo syventää tai jatkaa eteenpäin erilaisiin näkökulmiin tarkentavilla tutkimuksilla. Naantalin matkailun olisi esimerkiksi helppoa hyödyntää työtä Naantalissa vierailevien japanilaisten matkailijoiden kanssa, tekemällä tutkimuksen esimerkiksi japanilaisten suhteesta Muumeihin tai Naantaliin.

LÄHTEET

Axtell, R. 1993. Do's and Taboos Around the World. New York: Wiley cop.

Eastaugh, B. & Sternal-Johnson, C. The Japanese Educational System. Education in Japan Community Blog. Viitattu 19.9.2016. <https://educationinjapan.wordpress.com/the-japanese-educational-system/>

Fält, O. & Nieminen, K. & Tuovinen, A. & Vesterinen, I. 2002. Japanin kulttuuri. Helsinki: Otava.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hofstede, G. & Hofstede, G. J. & Minkov, M. 2010. Cultures and Organization: Software of The Mind: Intercultural Cooperation and its Importance for Survival. New York: Mc Graw Hill cop.

Hofstede, G. 2016. Geert Hofstedin www-sivut. Viitattu 14.11.2016. <https://geert-hofstede.com/>

Inkinen, S. & Lahtinen, J. 1994. Aasian liiketoimintakulttuurit. Tampere: Avaintulos.

Japan Times, 2016. Suicide Down in 2015 in Japan, but Numbers Still Serious Among Young. Viitattu 23.8.2016. <http://www.japantimes.co.jp/>

Karvinen, L. 2012. Riisiä tiskin alta – tarinoita nousevan auringon maasta. Helsinki: Gummerus.

Lewis, R. 2000. When Cultures Collide: Managing Successfully Across Cultures. Lontoo: Nicholas Brealey Publishing.

Lewis, R. 1995. Kulttuurikolareita. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Richard Lewis Communications 2016. Cross Culture: Know Culture for Better Business. Viitattu 23.03.2017. <http://www.crossculture.com/>

Macfarlane, A. 2008. Japanin sydämessä. Jyväskylä: Atena.

Ogura, K. 2016. Overtime Work in Japan – No Easy Way to Reduce Working Hours. Viitattu 5.9.2016. <http://the-japan-news.com/>

Organisation for Economic Co-operation and Development. 2016. Average Annual Hours Worked per Worker. Viitattu 5.9.2016. <http://stats.oecd.org/>

Porrasmaa, R. & Asikainen, P. 2014. Temppelein hämärästä matsurin vilinään – noja-
tuolimatka Japanin kulttuurihistoriaan. Jyväskylä: Atena.

Ratner, P. Why Do the Japanese Love Cuteness? Learn the Science of “Kawaii”. Big Thinkin www-sivut. 31.03.2016. Viitattu 10.9.2016. <http://bigthink.com/paul-ratner/why-do-the-japanese-love-cute-things>

Rautiainen, T. Yritysesittely Naantalien Matkailu Oy:stä opinnäytetyöhön. Vastaanottaja: jenna.holopainen@student.samk.fi. Lähetetty 24.11.2016 klo 8.40. Viitattu 29.11.2016.

Rautiainen, T. Opinnäytetyön arviointi sekä laajempi yritysesittely Naantalien Matkailu Oy:stä opinnäytetyöhön. Vastaanottaja: jenna.holopainen@student.samk.fi. Lähetetty 30.03.2017 klo 16.49. Viitattu 07.04.2017.

Takada, N. & Lampkin, R. 1997. The Japanese Way. Illinois: NTC Publishing Group.

Tofugu Blogin www-sivut. 2015. Examining the Japanese Work Ethic. Viitattu 5.9.2016. <https://www.tofugu.com/japan/>

Tsutsui, W. 2008. Nerd Nation: Otaku and Youth Subculture in Contemporary Japan. Education about Asia 3, 15-16. Viitattu 10.9.2016. <http://aas2.asian-studies.org/>

Turkki, T. 2005. Kahdeksan pilven takaa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vesterinen, I. 2001. Geishan maailma. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus.

Japanin kulttuuri

Opas matkailualan työntekijöille

Jenna Holopainen
SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	2
Johdanto.....	3
Mitä on kulttuuri?.....	4
Suomen ja Japanin suhde.....	6
Miksi japanilainen matkustaa Suomeen?.....	7
Kulttuurierot.....	7
Eroavaisuudet.....	8
Samankaltaisuudet.....	9
Japanilainen kulttuuri.....	10
Tapakulttuuri.....	11
Uskomukset ja tarinat.....	12
Japanilaiset matkailijat.....	13
Suomi japanilaisten matkailukohteena.....	15
Matkailutuotteet.....	16
Matkailijakohderyhmät.....	17
Miten toimia japanilaisten kanssa.....	18
Naantali, aurinkokaupunki.....	20
Yhteenveto.....	21
Lähteet.....	22

Johdanto

Vuonna 2015 Suomessa vieraili noin 260 000 japanilaista matkailijaa. Luku on nousut tasaista tahtia joka vuosi, ja japanilaisten innostus Suomea kohtaan ei tunnu laantuvan. (Visit Finlandin www-sivut 2016.) Miksi japanilaiset haluavat matkustaa Suomeen? Mitä on japanilainen kulttuuri, ja miten se eroaa suomalaisesta kulttuurista? Miten kaksi niin kaukana toisistaan sijaitsevaa maata voivat olla niin läheisessä suhteessa toisiinsa? Tämän oppaan tarkoituksena on vastata näihin kysymyksiin, sekä esitellä samalla japanilaista kulttuuria. Opas on suunnattu matkailualan työntekijöille helpottamaan heidän työtään japanilaisten matkailijoiden sekä kollegoiden kanssa, ja auttamaan heitä tutustumaan läheisemmin japanilaiseen kulttuuriin.

Opas sisältää tietoa kulttuurin perustasta, esittelyn japanilaisesta kulttuurista, kulttuurieroja Suomen ja Japanin välillä sekä yleisestä tietoa suhteesta näiden maiden välillä. Lisäksi tutustutaan syihin miksi japanilaiset haluavat matkustaa Suomeen, Suomen asemaa matkailukohdemaana sekä tarkastellaan japanilaisia matkailijoita. Opas sisältää myös neuvoja, miten toimia japanilaisten kanssa. Oppaan lopussa on pieni esittely Naantalista matkailukohteena japanilaisille, sillä Naantali on tärkeä kesäsesongin ajan matkailukohde Suomessa ja suuressa suosiossa japanilaisten keskuudessa. Lisäksi tämä kulttuuriopas on tuotos Satakunnan Ammattikorkeakoulussa tehtyyn toiminnalliseen opinnäytetyöhön, jonka toimeksiantajana on Naantalin Matkailu Oy.

Mitä on kulttuuri?

Maailma on täynnä erilaisia ihmisiä sekä kansoja, jotka ajattelevat, käyttäytyvät sekä tuntevat eritavoin. On olemassa kuitenkin vain yksi maapallo, jolla nämä kaikki kansat elävät vieretysten toistensa kanssa. Sulassa sovussa eläminen ei näiden ihmisten välillä aina onnistu, ja joskus heidän tarvitsee jopa yhdistää voimansa selviytyäkseen ongelmilta, jotka uhkaavat samaan aikaan koko ihmiskuntaa. Terrorismi, ilmaston-muutos sekä köyhyys ovat globaaleja ongelmia, joiden ratkaisuun tarvitaan monien eri kansojen yhteistyötä. Jokainen kansa tarvitsee myös johtajan, joka saa tukea kansalaisiltaan ja osaa tehdä oikeita päätöksiä näiden ongelmien ratkaisuun. Tällaisten päätöksien sekä ajattelutavan ymmärtäminen on erityisen tärkeää, varsinkin jos kyseessä on koko ihmiskuntaan vaikuttavia tekijöitä. (Hofstede & Hofstede & Minkov 2010, 4.)

Kansojen omaa tapaa ajatella, tunteva ja käyttäytyä kutsutaan kulttuuriksi. Eri kulttuurin jäsenet jakavat kaikki saman peruskonseptin syntyessään maailmaan, mutta he oppivat näkemään asiat eri näkökulmista sekä perspektiiveistä kasvaessaan oman kulttuurinsa sisällä. Eri kulttuurien eroavaisuudet saattavat olla todella isoja, ja joidenkin kulttuurien jäsenten käytös voi olla suuressa ristiriidassa toisen kulttuurin jäsenten ajatusmaailman ja arvojen kanssa. Tieto kulttuurien eroavaisuuksista auttaa minimalisoimaan epämieluisat kohtaamiset sekä kulttuurishokin, sekä ne antavat myös sisäpiirin näkemystä etukäteen uuden kulttuurin sisälle. Tieto kulttuureista auttaa myös toimimaan paremmin eri kansallisuuksien kanssa. (Lewis 2000, 2.)

Jokainen ihminen kantaa sisällään ajattelun, tuntemisen sekä potentiaalisen käyttäytymisen mallia, joka on opittu henkilön elämän aikana. Suurin osa siitä opitaan lapsuudessa, jolloin ihminen on herkimmillään oppimiselle. Heti kun tällainen malli on syntynyt, ihmisen täytyy pystyä unohtamaan vanha malli oppiakseen uutta. Tämä on kuitenkin hankalampaa kuin uuden oppiminen, ja tästä syystä oma kulttuuri ja siihen kuuluvat ajattelumallit ja tavat, jotka on ensin opittu, on jokaiselle ihmiselle loogisimpia kuin muiden kulttuurien ajatusmaailmat. Ihmiset ovat tottuneet ja sisäistäneet oman kulttuurinsa, joten kaikki sen ulkopuolella oleva on helppo tuomita ja pitää vääränä. Juuret oman kulttuurinsa oppimiseen löytyvät ihmisen sosiaalisesta ympäristöstä, missä ihminen on kasvatettu sekä hänen elämäkokemuksiansa. Tästä syystä kulttuuri tarkoittaaakin kaikkea ajattelun, tuntemisen ja käytöksen malleja, joita syntyy kulttuurin vaikuttaessa ihmisen mieleen. (Hofstede ym. 2010, 4-5.)

Kulttuureja on monia erilaisia, ja kulttuureja vertailemalla voidaan löytää eroavaisuuksien lisäksi myös samankaltaisuuksia. Kulttuurieroja tutkimalla niitä voidaan lieventää ja päästä syvempään ymmärrykseen, mistä kulttuurierot johtuvat. Psykologi Geert Hofstede tutki 1960- ja 1970-luvuilla, miten kansojen kulttuurit vaikuttavat ihmisten ajatteluun, tuntemiseen sekä käyttäytymiseen. Tutkimus perustui kulttuurierojen käsittelyyn, ja tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Hofsteden ensimmäisessä mallissa oli neljä pääulottuvuutta, mutta myöhemmin hän on lisännyt malliinsa kaksi uutta ulottuvuutta syventämään kulttuurierojen käsittelyä. (Geert Hofsteden [www-sivut 2016.](#)) Seuraavassa kuviossa on esitetty nämä kulttuurierojen ulottuvuudet.

- Individualismi
 - Yhteiskunnassa ilmenevä yksilöllisyys tai yhteisöllisyys
- Valtaetäisyys
 - Suhtautuminen ihmisten eriarvoisuuteen suhteessa samanarvoisuuteen, hierarkia suhteessa tasa-arvoon
- Epävarmuuden välttäminen
 - Suhteessa epävarmuuksien hyväksymiseen
- Maskuliinisuus
 - mikä motivoi ihmisiä enemmän? Voittaminen vai asioista nauttiminen
- Pitkäaikainen orientaatio
 - Miten muutoksiin suhtaudutaan, halutaanko vanhat tavat säilyttää vai hyväksytäänkö kehittyminen
- Hemmottelu
 - tunteiden sekä impulssien kontrollointi

Suomen ja Japanin suhde

Japanilaisten ja suomalaisten kiinnostus toistensa kulttuureja kohtaan on alkanut jo 1920-luvulla, kun maiden väliset diplomaattiset suhteet solmittiin. Vaikka maat sijaitsevatkin kaukana toisistaan, näiden kulttuurien luonteista löytyy monia erilaisia yhtymäkohtia. Läheinen suhde muun muassa luontoon, taiteeseen sekä kirjallisuuteen ovat voimistaneet Japanin ja Suomen välistä tunnesidettä aikojen saatossa. Japani on jopa solminut Suomen kanssa kulttuurivaihtosopimuksen, jollaista Japanilla ei ole minkään muun Pohjoismaan kanssa. 1980-luvun alussa, kun Finnair aloitti ensimmäisen kerran suorat lentoyhteydet Tokioon, lentoliikenne Japaniin on vain vilkastunut. Nykyään useita kertoja viikossa lennettävien lentojen vuoksi Helsinki on noussut yhdeksi suosituimmista matkakohteista japanilaisille matkailijoille. (Japanin Suomen-suurlähetystön [www-sivut 2016.](#))

Kaupankäynti on ollut tärkeä tekijä Suomen ja Japanin välisen suhteen kehittämisessä. Japanista katsottuna Suomi on ollut historiassa portti Euroopan markkinoille, ja vastaavasti Aasiasta katsottuna Suomi on ollut merkittävä kauppakumppani Japanille. Kanssakäymistä on kaupankäynnin lisäksi lisänneet lukuisat viralliset vierailut puolin sekä toisin. Keisarilliset perheenjäsenet sekä valtioiden päämiehet ovat useaan otteeseen vierailleet Suomessa sekä Japanissa, ja nykyään opiskelijavaihdot pitävät myöskin yllä kanssakäymistä maiden välillä. (Japanin Suomen-suurlähetystön [www-sivut 2016.](#)) Kanssakäymistä ja tietoisuutta Japanista Suomeen toi myös 2000-luvun alussa Suomeen rantautunut japanilainen populaarikulttuuri. Nykypäivänä myös japanilaiset ravintolat sekä ruokakulttuurit ovat suuressa suosiossa suomalaisten keskuudessa.

Suomen ja Japanin välinen läheinen suhde on kummankin maan vuosikymmeniä jatkuneiden määrätietoisten ponnisteluiden ansiota. Niin kuin Japani on onnistunut nousemaan suomalaisten tietoisuuteen sekä suosioon aikojen saatossa, on maiden läheinen suhde myös onnistunut nostamaan tietoisuutta Suomesta maailmankartalle. (Japanin Suomen-suurlähetystön [www-sivut 2016.](#)) Maiden välinen läheinen yhteistyö tulee varmasti jatkumaan, ja vain lisääntymään tulevaisuudessa.

Miksi japanilainen matkustaa Suomeen?

Suomen suurimpia matkailuvaltteja ovat ehdottomasti luonto, ja Suomeen halutaankin matkustaa pääosin luonnon ja neljän vuodenajan vaihteluiden vuoksi. Vuodenajat ja niiden erottuvuus Suomessa ovat ainutlaatuisia, mutta kuitenkin tarpeeksi tuttuja käsitteitä japanilaisille, joilla on myös omassa maassansa 4 vuodenaikaa. Ne eivät vain välttämättä maan suuren koon vuoksi aina näyttäydy maan keski-osissa, ja samoin kuin suomalaiset matkustavat Lappiin laskettelemaan ja kokemaan kunnan talvea, japanilaiset matkustavat Hokkaidolle pohjoiseen näkemään lunta ja kokemaan talviaktiviteetteja. Luonnolla on erittäin suuri rooli japanilaisessa kulttuurihistoriassa, jossa uskottiin, että jumalaolentoja elää kaikkialla luonnossa. Luonnolla on siis tänäkin päivänä aivan erityinen merkitys japanilaisille, ja siksi Suomi tuhansien järvien maana onkin erityinen matkakohde heille. Myös yksi aivan erityinen luonnonilmiö jota japanissa ei ole saatavilla, houkuttelee japanilaisia Lappiin. Revontulet ovat mahtava luonnonilmiö taivaalla, jollaista ei ole mahdollista kokea Aasiassa.

Kun japanilaisilta kysytään, millainen kuva heillä on Suomesta, he yleensä vastaavat ensimmäisenä luonnon. Metsä ja lumi ovat vahvassa assosiaatiossa japanilaisten mielessä Suomesta puhuttaessa. Kuuluisista ihmisistä tai hahmoista puhuttaessa japanilaiset mainitsevat heti Muumit ja Mikä Häkkisen. Yleisesti ottaen japanilaisten tietämys Suomesta on kuitenkin heikkoa, ja siksi japaninkielisellä markkinoinnilla ja tiedolla Suomesta on erittäin suuri merkitys Suomen matkailussa ja sen edistämisessä.

Kulttuurierot

Vaikka Suomella ja Japanilla onkin lämmin ja monia vuosikymmeniä kestänyt suhde toisiinsa, kulttuurillisesti maat ovat kuitenkin varsin erilaisia, vaikka paljon samoja piirteitä löytyykin. Alla esitetyistä kuvioista löytyy listattuna suurimpia kulttuurillisia eroja ja samankaltaisuuksia suomalaisten ja japanilaisten välillä.

Eroavaisuudet

Hierarkia

- Suomalaiset kannattavat hierarkiaa vain kun se on hyödyllistä yksilöille. Japanilaiset taas ovat aina tietoisia heidän hierarkkisesta paikastansa missä tahansa sosiaalisessa tilanteessa, ja käyttäytyvät sen mukaisesti.

Kommunikointi

- Suomessa kommunikointi on suoraa ja Japanissa epäsuoraa. Kun Suomessa kommunikointi on suoraa ja osallistuvaa, Japanissa oikeita mielipiteitä ei välttämättä ilmaista eikä aggressiivinen itsetietoisuus ole tapana.

Asenteet esimiehiä kohtaan

- Suomessa asenteet ovat epävirallisia ja esimiehiä puhutellaan etunimillä. Heidän kanssa voidaan olla jopa ystäviä töiden ulkopuolella. Japanissa kunnioitus ylempiarvoisia kohtaan on normi josta ei poiketa, kuin myös kohteliaamman puhutavan, eli keigon käyttö.

Yksilöllisyys ja ryhmäkäyttäytyminen

- Suomessa ajatellaan yleisesti, että jokainen pitää huolta itsestään, kun taas Japanissa ryhmäkäyttäytyminen asetetaan yksilön yläpuolelle.

Kohtalonusko

- Suomalaiset elävät eettisten normien mukaan eivätkä niinkään usko suurempiin voimiin maailmassa. Japanilaiset elävät lyhyen hetken ihmiskunnan pitkässä historiassa, ja he uskovat erilaisiin henkiin ja siihen, kuinka he voivat vaikuttaa historiaan.

Hemmottelu

- Suomalaiset ovat suvaitsevaisempia omia tunteitansa kohtaan, eli he ovat taipuvaisempia huomaamaan omat impulssinsa ja toimimaan niiden mukaan. Japanilaiset ovat pidättäytyväisempiä, ja tukahduttavat usein omat mielitekonsa sosiaalisten normien mukaan.

Feminiinisyys ja maskuliinisuus

- Suomessa arvostetaan tasa-arvoa, solidaarisuutta sekä laatua työelämässä ja riittävää vapaa-aikaa. Japanissa taas työnarkomania on normi ja ryhmien välinen kilpailu suurta.

Samankaltaisuudet

Epävarmuuksien välttely

- Molemmissa kulttuureissa heikkouksien näyttämistä vältellään, ja ulkoisesti pyritään aina antamaan itsevarma kuva.

Ajankäyttö

- Täsmällisyys on arvostettu piirre eikä myöhästelyä katsota hyvällä.

Vahvat uskomukset ja käyttäytymisen mallit

- Molemmissa kulttuureissa on uskomuksia sekä käyttäytymisen malleja joita noudatetaan, esimerkiksi vanhempiaan kunnioittaminen.

Suhde luontoon

- 4 eri vuodenajan ansiosta sekä japanilaiset että suomalaiset osaavat arvostaa luontoa sekä sen tarjoamia elämyksiä.

Turvallisuus

- Molemmat maat ovat todella turvallisia. Turvallisuutta arvostetaan suuresti, eikä sitä pidetä itsestäänselvytenä.

Sulkeutuneisuus

- Ujous ja sulkeutuneisuus ovat ominaispiirteitä niin suomalaisille kuin japanilaisillekin.

Sauna- ja kylpyläkulttuuri

- Molemmissa maissa on peseytymiseen liittyvä oma kulttuuriinsa, ja Suomen saunakulttuuri on verrattavissa Japanin kylpemiskulttuuriin.

Elektroniikkateollisuus

- Molemmissa maissa elektroniikkateollisuus on menestyvää ja tärkeässä asemassa.

Kielten samankaltaisuus

- Molemmissa kielissä äänteet, tavut sekä kielioppi ovat melko samanlaisia.

Kansallisoittimet

- Suomen kansallisoitin kantele ja Japanin kansallisoitin koto ovat molemmat puisia kielisoittimia, jotka muistuttavat suuresti toisiaan.

Panostus koulutukseen

- Molemmissa maissa panostetaan koulutukseen ja korkeaa koulutusta arvostetaan suuresti.

Japanilainen kulttuuri

Japanilla on takanaan ainutlaatuinen, pitkä sekä värikäs historia. Maa, joka koostuu neljästä eri pääsaaresta ja tuhansista pienimmistä saarista, sijaitsee alueella, jossa ilmasto sekä rehevä maaperä ovat tehneet mahdolliseksi suurten ihmismäärien asuttamisen. Meri on myös kautta aikojen ollut Japanin suojakilpenä. Se on sekä suojellut maata hyökkäysyrityksiltä, että pitänyt Japanin eristyksissä muusta kulttuurista. Tämä on mahdollistanut ainoalaatuisen kulttuurin kehityksen Japanissa, joka oli myös yli 200 vuoden ajan täysin suljettuna muulta maailmalta. Luonto sekä maasto Japanissa ovat säilyneet suurelta osin lähes koskemattomina vuosisatojen ajan. (Fält, Nieminen, Tuovinen & Vesterinen 2002, 9.) Tästä syystä minne ikinä Japanissa meneekin, jostain löytyy aina osa historiaa tai vanhaa kulttuuria, jota japanilaiset pitävät suurella arvossa. He ovat ylpeitä omaperäisestä sekä rikkaasta historiastaan, eivätkä suotta, sillä monet ihmiset ympäri maailmaa ovat kiinnostuneita tarinoista samuraisotureista sekä kauniista geishoista, jotka kulkivat kerran Japanin katuja kuten japanilaiset nykypäivänä.

Japanin historiassa vallinnut luokkajako elää edelleen jäänteinä japanilaisen yhteiskunnan hierarkiassa. Kaikilla on paikkansa, niin perheessä, harrastus- ja opiskeluryhmissä kuin työpaikallakin. Kungfutselaisen ajattelutavan mukaan arvoasteikossa ylempänä olevaa on kunnioitettava ja hänelle on osoitettava uskollisuutta, kun taas ylempänä olevan velvollisuus on huolehtia alemmistaan. Lojallisuus on merkittävä piirre japanilaisissa. Kuten samurait aikoinaan olivat lojaaleja lääniherroilleen, ovat yrityksessä alaiset lojaaleja esimiehilleen. (Karvinen 2012, 137.)

Japanilainen ei halua yksilönä herättää huomiota, vaan haluaa olla muiden ryhmän jäsenten kaltainen osa yhteisöä. Joka yhteisöllä on oma rakenteensa, joka määrittää jäsenten paikan. Toimistoissa uusimmat työntekijät ovat pohjimmaisena hierarkiassa, ja virkaiän varttuessa työntekijä nousee arvoasteikolla. Kouluissa pätee sama asteikko. Vanhempi opiskelija on aina senpai, jota kunnioitetaan ja nuorempi opiskelija on kōhai eli juniori. Perheissä vanhimmalla pojalla on aina velvollisuus huolehtia iäkkäistä vanhemmistaan. Maaseudulla vanhin poika jatkaa vanhempiensa työtä. (Takada ym, 1997, 137.)

Japanilainen kommunikaatio ja sosiaalinen yhdessäolo eivät ole avointa. Se ei kannusta ihmisiä ilmaisemaan omia oikeita mielipiteitään, näkemyksiään ja tunteitaan vaan päinvastoin, henkilökohtaiset ja merkitykselliset asiat halutaan piilottaa ja peittää monikerroksisen kommunikaation alle. Julkisesti japanilaiset käyttäytyvät hyvien tapojen mukaan, mutta sisimmässään he kokevat voimakkaita ristiriitoja ja

ajattelevat kriittisesti asioista ja tapahtumista ympärillään. Nämä mielipiteet kuitenkin pidetään itsellään, tai ne jaetaan ainoastaan kaikkein läheisimpien ihmisten kanssa. (Turkki 2005, 24.)

Tapakulttuuri

Japanilaisilla ei ole tapana kieltäytyä asioista suoraan, sillä toisen miellyttäminen ja tunteiden loukkaamisen välttely ovat suuressa arvossa. Suoraa katsekontaktia pidetään kunnioituksen puutteena sekä henkilökohtaisena loukkauksena, joten japanilaiset välttelevät suoraan silmiin katsomista. Liiallinen fyysinen tuttavallisuus on myöskin epämukavaa japanilaisille, ja kättelykin hoidetaan mieluummin kumartamalla kuin kättelemällä, kuten länsimaissa on tapana tehdä. Kumartaminen pitkään ja syvään onkin yleinen ja kunnioittava tervehtimistapa, joka toimii myös anteeksi pyydettäessä tai pahoitellessa. (Takada ym. 1997, 42-44.)

Japanilaiset puhuttelevat toisiaan sukunimen mukaan, ja vain kaikista läheisimmät ihmiset kutsuvatkin toisiaan etunimillä. Täsmällisyys on myös hyve, ja myöhästymistä pidetään todella tönkeänä. Japanilaisilla on merkittävä lahjakulttuuri, jossa pieniä lahjoja ja tuliaisia annetaan jokaisen matkan ja tapahtuman yhteydessä. Näillä lahjoilla osoitetaan ystävyyttä, kiitollisuutta sekä kunnioitusta. Kohteliaisuus onkin suurimpia japanilaisia hyveitä. (Takada ym. 1997, 89.)

Japanilaiset ovat hyvin vaatimattomia, ja kehujen vastaanottamista saatetaankin pitää tönkeänä ja itsekkäänä. Kehuihin vastataan aina kieltämällä ja vaatimattomasti. Japanilaisessa kommunikaatiossa on tapana kommentoida toisen puhetta pienillä täytesanoilla osoituksena siitä, että kuuntelija on läsnä keskustelussa. Japani on todella turvallinen maa, ja japanilaiset ovatkin siksi tottuneet siihen, että esimerkiksi

Trivia

Japanissa on yleistä ja luontevaa käyttää hengityssuojainta, erityisesti flunssa- ja allergiakausien aikana. Japanilaiset pitävät maskia naamallaan joko ollakseen tartuttamatta muita tai välttääkseen itse tartuntaa. (Porrasmaa 2012, 229.) Yleinen harhaluulo on, että japanilaiset käyttävät maskeja kaupunkien pakokaasujen vuoksi, mutta todellisuudessa maskia käytetään juuri sen alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisesti.

Muita maskin käyttötarkoituksia ovat kylmältä ilmalta suojautuminen, meikittömien kasvojen peittäminen tai viehättävältä näyttäminen.

Julkisella liikenteellä matkustaessa puhelimeen puhumista pidetään tönkeänä.

Ystävällinen hymy ja halu auttaa ovat ominaisia japanilaisille tilanteessa kuin tilanteessa.

Pidetään tönkeänä, jos nuori henkilö ristii kätensä tai jalkansa.

julkisilla paikoilla tavaransa voi jättää vartioimatta ilman pelkoa siitä, että ne katoaisivat. (Takada ym. 1997, 13-15.)

Uskomukset ja tarinat

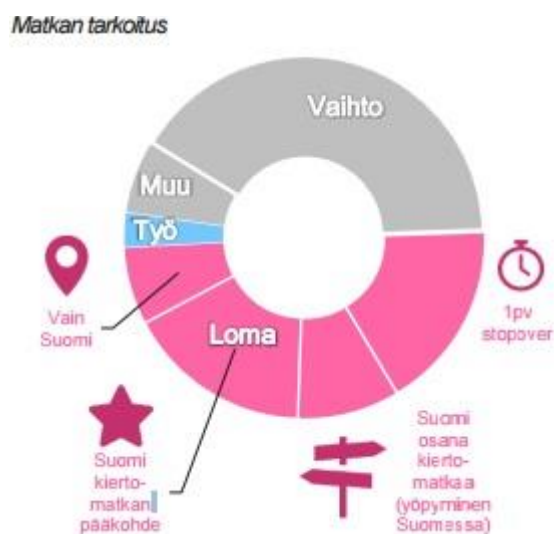
Japanilaisilla on monia uskomuksia, ja myyttisiä tarinoita, joita kerrotaan eteenpäin sukupolvista toiseen ja joihin uskotaan, ja joita jopa pelätään. Näitä uskomuksia on monia, ja ne juurtavat juurensa shintolaisuudesta, ja sen vahvasta henkimaailma-uskomuksesta. Shintolaisuuteen kuuluu usko kameihin eli jumaliin, joilla tarkoitetaan sekä ihmisiä että luontokappaleita. Nämä kamit ovat olleet jo aikojen alusta asti suuressa arvossa, ja heitä palvotaan edelleen suuresti. Myöskin vainajien ja luonnonilmiöiden palvonta kuuluu shintolaisuuteen. Koko luomakunnan ajatellaan olevan henkiolentojen täyttämä, ja siksi jumalia on monia.

Eräs suuri uskomus on, että keisarillisella suvulla on jumalallinen alkuperä. Samankaltaisia uskomuksia riittää loputtomiin, eivätkä ne lopu vain jumaliin. Muita suosittuja otuksia jotka esiintyvät myyteissä ovat tanukit eli pesukarhukoirat, ketut, apinat sekä maagiset linnut joilla on erilaisia mystisiä ominaisuuksia. Pahoista henkiolennoista on myös paljon taruja ja uskomuksia, joista tehdään opettavaisia tarinoita lapsille. Yksi suosituista lastentarinoista on tarina Persikkapoika Momotarosta. Onit eli paholaiset ovat todella suosittuja tarinoiden aiheita, kuten myös obaket eli kummitukset. (Takada ym. 1997, 57.)

Japanilaisten vahvaa henkimaailmaan uskoa on helppoa hyödyntää Suomea markkinoissa. Esimerkiksi revontulet ovat taianomainen luonnonilmiö, joihin yhdistetään runsaasti erilaisia uskomuksia ja niillä on myös vahva sidos suomalaisiin kansantaruihin. Ihmisiä on kautta aikojen kiehtonut revontulien ilmiö, ja ennen tieteellisten selityksien syntyä luotiinkin myyttisiä uskomuksia. Jo pelkkä suomenkielinen sana "revontuli" juontaa juurensa kansanperinteeseen tulikettutarinoista, joissa tulikettu eli tulirepo, on myyttinen eläin, joka oli metsästäjien haaveiden kohteena. Sellaisen nappaaminen merkitsisi elämän päämäärään täyttymystä ja ikuista kunnia. Uskomuksen mukaan kekälehäntäisen ketun juoksennellessa metsässä, sen kylkien ja hännän osuessa puihin ja lumeen, ketunkarva aiheuttaa lämmöttömän valoilmion luoden revontulia taivaalle. (Ilmatieteenlaitoksen www-sivut 2016.) Juurikin tällaisia kansantarinoita japanilaiset rakastavat heidän oman kulttuurillisen perinteensä vuoksi, ja ne auttavat synnyttämään suurempaa tunnesidettä Suomea kohtaan.

Japanilaiset matkailijat

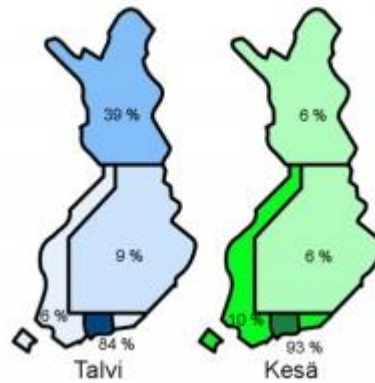
Japanilaiset matkustavat erinäisistä syistä Suomeen. Vaikka osalle Suomi onkin matkan pääkohde, osa vierailee Suomessa työmatkoilla tai lyhyehköillä lomilla Suomen ollessa osana kiertomatkaa. Visit Finlandin vuoden 2015 Matkailijatutkimuksen mukaan japanilaiset tekivät vuonna 2015 yhteensä lähes 100 000 lomamatkaa, joilla Suomi oli matkan pääkohde. (Visit Finland 2015, 3.) Suomi toimii myös välietappina, jolloin Helsingissä suoritetaan lentokoneen vaihto.

Kuvio 1 Visit Finland Matkailijatutkimus 2015, 3.

Suuri osa Suomeen matkustavista japanilaisista on iältensä 25-34 vuotiaita, sekä puolet heistä asuu Tokion metropolin alueella. Matkaseurana japanilaisilla toimii useimmiten oma perhe. Suomessa pääkaupunkiseutu on pääasiallinen matkailukohde yli 90 prosentille matkailijoista. Kuitenkin talvisesongin aikana Lapin osuus tuosta luvusta nousee huomattavasti. (Visit Finland 2015, 4.) Lomamatkan kesto Suomessa on keskimäärin 3 yötä. Työmatkoilla kesto on keskimäärin 4 yötä, ja tuttavavierailuilla 8 yötä. Lomamatkalaiset ovat pääosin ensikertalaisia Suomessa. (Visit Finland 2015, 5.)

Lomamatkalaisten pääasiallinen kohde talvella ja kesällä

Kuvio 2 Visit Finland Matkailijatutkimus 2015, 4.

Kesäsesonkien tarjonta Suomessa tavoittaa japanilaisia melko huonosti. Kulttuuri-kohteet ovat japanilaisten suosiossa, mutta kiinnostus suomalaisiin aktiviteetteihin on kohtuullisen vähäistä. Kiinnostuksen puute voi johtua monesta eri tekijästä, kuten esimerkiksi tietämättömyydestä. Saunomista ja saaristoa kohtaan löytyy kiinnostusta, mutta taas kesäaktiviteetteihin, suomalaisiin makuelämyksiin tai hyvinvointipalveluihin ei löydy suurempaa kiinnostusta japanilaisilta. Kuitenkin tästä huolimatta puolet Suomeen matkustavista japanilaisista suosittelisivat Suomea kesäsesongin aikana tuttavillensa. Talvella vierailleet suosittelisivat kuitenkin ehdottomasti Suomea, joka kertoo Lapin sekä talvimatkailun merkityksestä. (Visit Finland 2015, 6.)

Suomi japanilaisten matkailukohteena

Vaikka japanilaisilla onkin erityisen vahva side Suomea kohtaan, ja he haluavat mielellusti matkustaa kokemaan suomalaista kulttuuria, Suomi ei kuitenkaan ole ainut Skandinaavinen maa. Muut Pohjoismaat sekä Eurooppa tarjoavat yhdessä suuren kilpailukentän, sillä he pystyvät tarjoamaan osaltaan samoja matkailutuotteita kuin Suomikin. Tämän lisäksi he markkinoivat omaa kulttuuriaan japanilaisille kohdenneusti, ja tästä syystä suomalaisten täytyykin kilpailla japanilaisten matkailijoiden huomiosta. (Visit Finland www-sivut 2016.)

Suomella on äärimmäisen kova kilpailu muiden Euroopan maiden sekä Etelä-Korean kaltaisten lähikohteiden kesken Japanissa. Lähikohteet ovat tietysti suosittuja ly-

hyen välimatkansa ansiosta. Euroopan keskisessä kilpailussa japanilaisista matkailijoista Länsi-Euroopan merkittävimmät kohteet kilpailevat hinnoilla. Tämä on kuitenkin melkein mahdotonta Suomelle, joka luetaan muun Skandinavian kanssa kalleimpiin matkakohteisiin. Suomi on menestynyt tästä huolimatta Skandinavian maiden välisessä kisassa hyvin. Tähän menestykseen löytyy kaksi syytä. Toinen niistä on onnistunut sesonkivaihteluiden hallinta. Suomella on valttikorttinaan kaksi huippukautta, kesä ja talvi. Toinen syy menestykseen on asiakasryhmien monipuolisuus. Japanilaiset matkailijat luetaan kolmeen eri asiakasryhmään; iäkkäät parisunnat, revontulien ihailijat sekä nuorehkot naiset. Näillä kaikilla asiakassegmenteillä on omat käsityksensä Suomesta maana, joten tuotteita tulee tarjota monipuolisesti näiden asiakasryhmien mukaan. Matkailuteemojen mukaan käydään myös kovaa kilpailua. Revontuliin liittyvissä matkailutuotteissa Suomen kilpailijoita ovat myös Kanada, Alaska sekä Islanti. (Visit Finland www-sivut 2016.)

Matkailutuotteet

Suomen asema matkailumaana on monipuolistunut viime vuosien saatossa. Aiemmin Suomi nähtiin vain yhtenä Skandinavian kesäkohteista, mutta nykyään revontulet ja talviharrasteet houkuttelevat yli 15 000 japanilaista Suomeen joka vuosi. Kesäsesonkina taas Itämeren risteilyt sekä järviristeilyt ovat suosittuja tuotteita. Suomalainen muotoilu on myös vahva matkailutuote patikoinnin ja saunan ohella. (Visit Finland www-sivut 2016.) Pitkän välimatkan vuoksi japanilaisten matkailijoiden odotukset Suomesta ovat korkealla, kuin ovat myös heidän laatuvaatimuksensa. Kuka nyt haluaisi matkustaa toiselle puolelle maapalloa vain pettyäkseen kokemaansa ja näkemäänsä? Tästä syystä kokemusten ja tuotteiden pitäisi olla entistäkin kiehtovampia ja jännittävämpiä, jotta japanilaiset saisivat irti mahdollisimman paljon kokemuksistaan Suomessa.

Japanissa menestyvät vain tuotteet, joilla on kiinnostava tarina. Lisäksi tarvitaan erittäin tehokasta markkinointia. Japanilaiset puhuvat hyvin vähän englantia, joten japaninkielisellä markkinointimateriaalilla on erittäin suuri merkitys matkailualalla. Suurehkon kielimuurin vuoksi japanilaiset arvostavat hyvin yksityiskohtaista sekä tarkkaa ennakkotietoa. Japanilaiset ymmärtävät hyvin, että palveluita ei aina voi saada japaniksi, eikä niiden tarvitsekaan aina olla japaniksi. Kunhan etukäteen on saatu riittävästi japaniksi tietoa tuotteista tai kohteesta, jolloin kielimuuri ei pääse estämään matkasta nauttimista. (Visit Finland www-sivut 2016.)

Kuitenkin joitakin asioita kohtaan japanilaisilla on tarkat odotukset heidän kulttuuritaustansa vuoksi. Kylpeminen on japanilaisille erittäin tärkeä ja kulttuurillinen asia. Se on kuin rituaali, joka suoritetaan yleensä ennen päivällistä tai ennen nukkumaanmenoa. Japanilaisissa kodeissa vessa ja kylpyhuone ovat aina kaksi erillistä huonetta. Tästä syystä japanilaiset matkailijat odottavat majoitukseltaan kylpyammetta. Japanilaiset odottavat myös majoitukseltaan erillisiä vuoteita pariskunnille, sillä Japanissa pariskunnat käyttäytyvät paljon hillitymmin kuin länsimaissa, esimerkiksi erillisissä sängyissä nukkuminen on enemmän heidän mukavuusalueellaan, varsinkin ollessa vieraalla paikalla. Tämä ei ole yhtä tärkeä seikka nuorille matkailijoille kuin iäkkäämmille matkailijoille, mutta näiden asioiden huomioon ottaminen edistää eri ikäisille matkailijoille tarkoitettujen matkojen myyntiä. Toimivan markkinoinnin onnistumiseksi olisi hyvä, että japanilaiset ammattilaiset arvioisivat markkinointimateriaalit etukäteen, jotta saadaan luotettavaa tietoa markkinoinnin toimivuudesta sekä sopivuudesta. (Visit Finland www-sivut 2016.)

Matkailijakohderyhmät

Japanilaisista matkailijoista nuoret naiset ovat pääkohderyhmä, sillä he ovat trendien edelläkävijöitä sekä miehiä aktiivisempia kuluttajia. He ovat kiinnostuneita uusista tuotteista sekä muodista, ja he ovat valmiita kokeilemaan uutuuksia. Naiset myös kuuntelevat ystäviensä suosituksia, ja levittävät sanaa hyväksi kokemistaan tuotteista sosiaalisen median välityksellä. Myös iäkkäät pariskunnat ovat yksi merkittävimpiä lyhytlomien asiakasryhmiä. (Visit Finland www-sivut 2016.)

Uusi kohderyhmä on 20-50 vuotiaat naiset, jotka viiptyvät Helsingissä viikon verran suunnittelematta lomaansa ollenkaan etukäteen. Heille matkailu on luonnollinen osa elämää, ja he osaavat käyttäytyä kuin paikalliset. Talvituotteiden kohderyhmäksi mukaan luetaan kaikki japanilaiset matkailijat. Ryhmämatkalaisista opettajat ja muut koulutuksen ammattilaiset ovat hyvä kohderyhmä Suomen koulutusjärjestelmää esittelevissä tutustumisvierailuissa. Japanissa ei kuitenkaan ole merkittävää MICE-matkailun, eli kokous-, kannuste-, kongressi- ja tapahtumamatkailun markkinaa, ja se on myöskin usein hyvin altis talouden vaihteluille. (Visit Finland www-sivut 2016.)

Miten toimia japanilaisten kanssa?

Tervehtiessä ensikertaa käden ojentaminen eteenpäin kättelyä varten on länsimaalaisille niin luonnollinen tapa, että sitä on vaikea estää, edes tavatessa aasialaisia. Tervehtijä haluaa antaa mahdollisimman kohteliaan kuvan itsestään, ja länsimaalaisille se tarkoittaa kättelyä tervehdittäessä ensimmäistä kertaa. Japanilaiset ovat tottuneita kättelyyn ulkomaalaisten kanssa, ja siksi nykypäivänä kättely onkin tervehdittäessä hyväksyttävä tapa. Jos haluaa kuitenkin miellyttää japanilaisia, pienen nyökkäyksen lisääminen tervehtimiseen olisi hyväksi. Pieni pään nyökyttely on aina eduksi japanilaisten kanssa, joille kumartaminen tervehdittäessä on vahva kulttuurillinen tapa. (Executive Planetin www-sivut 2017.)

Kun tavataan japanilaisia ensimmäistä kertaa, tulisi välttää suuria fyysisiä eleitä, kuten käsien heiluttelua ja kovaan ääneen puhumista. Myös vitsien kertominen, varsinkaan ensitapaamisessa, ei ole hyvä idea, sillä japanilaisten on hankala ymmärtää länsimaalaisten huumoria. Lisäksi he eivät ymmärrä sarkasmia, joten sen käyttöä tulisi välttää. Japanilaiset eivät pidä suorasta katsekontaktista. He ovat tottuneet länsimaalaisten tapaan katsoa suoraan silmiin puhuttaessa, mutta he saattavat kääntää pian katseensa pois tuntiessaan olonsa epämukavaksi. Tätä ei pidä ottaa loukkauksena, sillä suoraan silmiin katsominen on japanilaisten epämukavuusalueella. Jalkojen ristiminen ja huonossa ryhdissä istuminen ovat huonoja tapoja japanilaisten mielestä, joten näitä kannattaa välttää. Jalkoja ei myöskään tulisi nostaa pöydälle. (Executive Planetin www-sivut 2017.)

Yskimistä ja niistämistä tulisi välttää japanilaisten seurassa. Yskittäessä tulisi peittää suu kokonaan, ja niistä tulisi hiljaa ja huomaamattomasti, ja nenäliina tulisi heti heittää pois. Julkisilla paikoilla niistämistä pidetään tyyneenä. Japanilaisille pienten lahjojen antaminen ja vastaanottaminen ovat tärkeä osa kulttuuria. Jos toimit esimerkiksi japanilaisten matkailuoppaana, saatat vierailun päätyttyä saada heiltä pienen kiitoslahjan vaivannäöstäsi. Tämä on japanilaisten tapa osoittaa kiitollisuuttaan ja ystävyyttään. Lahjat tulisi aina vastaanottaa kaksin käsien nöyrästi kiittäen, ja mahdollisesti vastata lahjaan. Myös käyntikortit tulisi vastaanottaa kaksin käsin. (Executive Planetin www-sivut 2017.)

Japanilaiset eivät kutsu toisiaan etunimillä, vaan sukunimillä. Vain kaikkein läheisimpiä ystäviä kutsutaan etunimillä. Länsimaalaisia he voivat kuitenkin kutsua etunimillä hankalien nimien, ja länsimaalaisten tapojen vuoksi. Perään lisätään kuitenkin

aina -san pääte kuvastamaan kunnioitusta, joten esimerkiksi Maria-nimistä matkailuopasta japanilaiset kutsuisivat todennäköisesti Maria-saniksi. Puheenaiheita joita japanilaisten kanssa tulisi välttää ovat historia ja politiikka. Japanilaisia saa kehua, mutta he vastaavat aina kiistäen kehut. Jos sinua kehutaan, kannattaa sinunkin kiittämisen jälkeen vähätellä kehuja, jotta vaikutat omahyväiseltä japanilaisten silmissä. (Executive Planetin www-sivut 2017.)

Japanilaiset arvostavat suuresti länsimaalaisia, jotka osaavat puhua japania. Jo yksittäisten sanojen käyttö herättää heissä suurta arvostusta. Alla olevassa kuviossa on kerätty hyödyllisiä sanoja ja sanontoja, jotka voivat tulla tarpeeseen japanilaisten matkailijoiden kanssa toimiessa.

- ohayoogozaimasu
- konnichiwa
- hajimemashite
- kanpai
- arigatoogozaimasu
- itadakimasu
- gochisoosamadeshita
- mata ashita
- kawaii
- shashin
- sumimasen

Hyvää huomenta
Hyvää päivää
Mukava tavata
Kippis
Kiitos
"Hyvää ruokahalua"
"Oli herkullista"
Nähdään huomenna
Söpö, ihana
Kuva
Anteeksi (kiinnittäessä huomio)

Naantali, aurinkokaupunki

Naantali on yksi merkittävimpiä kesäsesongin ajan kaupunkeja Suomen matkailussa. Taloustutkimus Oy:n tekemän Taloustutkimuksen Kaupungit ja kunnat matkailukohteina 2017 mukaan Naantali sijoittui kuudenneksi 10 parhaan matkailukaupungin taulukossa. (Taloustutkimus Oy 2017.) Kaupungissa on useita tunnettuja matkailunähtävyyksiä, sekä tapahtumia kesäsesongin aikana.

Naantalin vanha kaupunki puutaloalueineen merenrannan äärellä kuvaa suomalaista kesää parhaimmillaan. Nähtävyyksiä vanhan kaupungin lisäksi ovat luostarikirkko, ja japanilaisille matkailijoille erittäin tuttu ja suurelle osalle matkailijoista jopa matkan pääkohde, Kailon saarella sijaitseva Muumimaailma. Japanilaiset ovat erittäin suuria Muumifaneja, ja oikeaan Muumimaailmaan pääsy on heille unohtumaton kokemus, jollaista ei muualta maailmalta voi saada. Japanilaiset rakastavat Muumeja niin paljon, että Muumimaailmassa vietetään jopa japanilaisia häitä vuosittain.

Kultarannassa sijaitsee myös presidentin kesäasunto, jonka puutarha on hieno nähtävyys. Eloisa venesatama, useat ravintolat ja kahvilat, pienet liikkeet ja galleriat yhdessä vanhan kaupungin kanssa lisäävät Naantalin viehätysvoimaa. Kesäisin Naantalissa järjestetään myös erilaisia tapahtumia, kuten Naantalin musiikkijuhlat ja heinäkuussa vietetään Unikeonpäivää. Kylpylätoiminta on myös suuressa merkityksessä Naantalin matkailun suhteen, ja Naantalin kylpylä houkuttelee varsinkin kesäsesonkeina paljon ulkomaalaisia vieraita. Naantalin kylpylä on myös yksi tärkeistä matkailukohteista japanilaisille heidän kylpemiskulttuurinsa vuoksi.

Trivia

- Saaristokaupunki Suomessa
- Sijaitsee Lounais-Suomen maakunnassa
- Asukasluku noin 19 000
- Suurimpia nähtävyyksiä ovat Vanha kaupunki, Muumimaailma, Naantalin kylpylä sekä presidentin kesäasunto Kultarannassa

Yhteenveto

Suomalaisten ja japanilaisten vahva tunneside toisiinsa on vain vahvistunut aikojen saatossa, eikä sille näy loppua lähitulevaisuudessa. Molempien kulttuurien samankaltaisuudet vain lähentävät näiden kahden maan keskinäistä sidettä, kun taas eroavaisuudet herättävät mielenkiintoa. Vaikka japanilaiset ovatkin jo kiinnostuneita Suomesta maana, heillä on silti kovin vähän tietämystä revontulien ja Muumien mystisestä maasta. Japaninkielisen markkinoinnin merkitys on todella suuri askel Suomen matkailussa ja sen edistämisessä, ja sitä pitäisikin siksi edistää niin monessa matkailualan yrityksessä, kuin vain mahdollista. Japaninkielisellä markkinoinnilla saataisiin lisättyä huomattavasti japanilaisten tietoisuutta ja ymmärrystä Suomesta, sekä sen tarjoamista matkailumahdollisuuksista.

Tässä kulttuurillisessa oppaassa esiteltiin japanilaisten kulttuuria sekä heidän tapojansa käyttäytyä ja toimia, mutta suomalaisten matkailualan ammattilaisten tulisi silti huomioida, että japanilaiset matkailijat ymmärtävät ja tiedostavat suuret erot heidän oman kulttuurinsa, sekä muiden maiden kulttuurien välillä. Tästä syystä he saattavat käyttäytyä ulkomailla eri tavalla, kuin omassa kotimaassansa he käyttäytyisivät. Joskus he jopa käyttävät ulkomailla oloa verukkeena irtautua japanilaisen kulttuurin tiukoista säädöksistä, ja omaksuvat itseensä uutta kulttuuria. Siksi kanssakäymiset japanilaisten matkailijoiden kanssa voivat olla monimuotoisia, ja erota toisistansa.

Vaikka japanilainen kulttuuri eroaakin suuresti suomalaisesta, kun näitä eroavaisuuksia tutkitaan tarkemmin, on helppo havaita myös samankaltaisuuksia suomalaisen kulttuurin kanssa. Kun toiseen kulttuuriin tutustuu tarkemmin, sitä on helppo oppia tuntemaan ja ymmärtämään. Tämä erilaisten kulttuurien ymmärtäminen helpottaa työskentelyssä matkailualalla japanilaisten kanssa.

Lähteet

Bergenthal, K. Guidelines for business etiquette. Guide to Japan. Executive Planetin www-sivut. 2017. Viitattu 23.3.2017. <http://www.executiveplanet.com/>

Fält, O. & Nieminen, K. & Tuovinen, A. & Vesterinen, I. 2002. Japanin kulttuuri. Helsinki: Otava.

Hofstede, G. & Hofstede, G. J. & Minkov, M. 2010. Cultures and Organization: Software of The Mind: Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival. New York: Mc Graw Hill cop.

Hofstede, G. 2016. Geert Hofstedin www-sivut. Viitattu 26.01.2017. <https://geert-hofstede.com/>

Ilmatieteenlaitoksen www-sivut. 2016. Viitattu 5.12.2016. <http://ilmatieteenlaitos.fi/>
Japanin Suomen-suurlähetystön www-sivut. 2016. Viitattu 26.01.2017. <http://www.fi.emb-japan.go.jp/fi/>

Karvinen, L. 2012. Riisiä tiskin alta – tarinoita nousevan auringon maasta. Helsinki: Gummerus.

Lewis, R. 2000. When cultures collide: managing successfully across cultures. Lontoo: Nicholas Brealey Publishing.

Porrasmaa, R. & Asikainen, P. 2014. Temppelein hämärästä matsurin vilinään – nojatuolimatka Japanin kulttuurihistoriaan. Jyväskylä: Atena.

Takada, N. & Lampkin, R. 1997. The Japanese Way. Illinois: NTC Publishing Group.

Taloustutkimus Oy. 2017. Lehdistötiedote taloustutkimuksesta Kaupungit ja kunnat matkailukohteina 2017. Helsinki. Viitattu 04.04.2017.

Turkki, T. 2005. Kahdeksan pilven takaa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vahtera, R. 2009. Naantali tunnissa: opas naantalilaisuuteen. Turku: Lingsoft.

Visit Finland Matkailijatutkimus 2015: Japani-katsaus. 2015. Helsinki: Finpro, Visit Finland.

Visit Finlandin www-sivut. 2016. Viitattu 26.1.2017. <http://www.visitfinland.fi/>